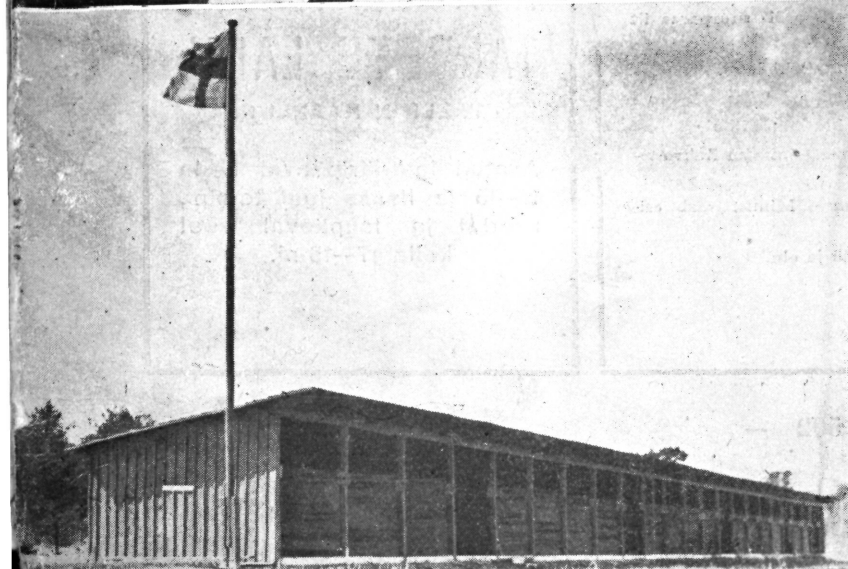
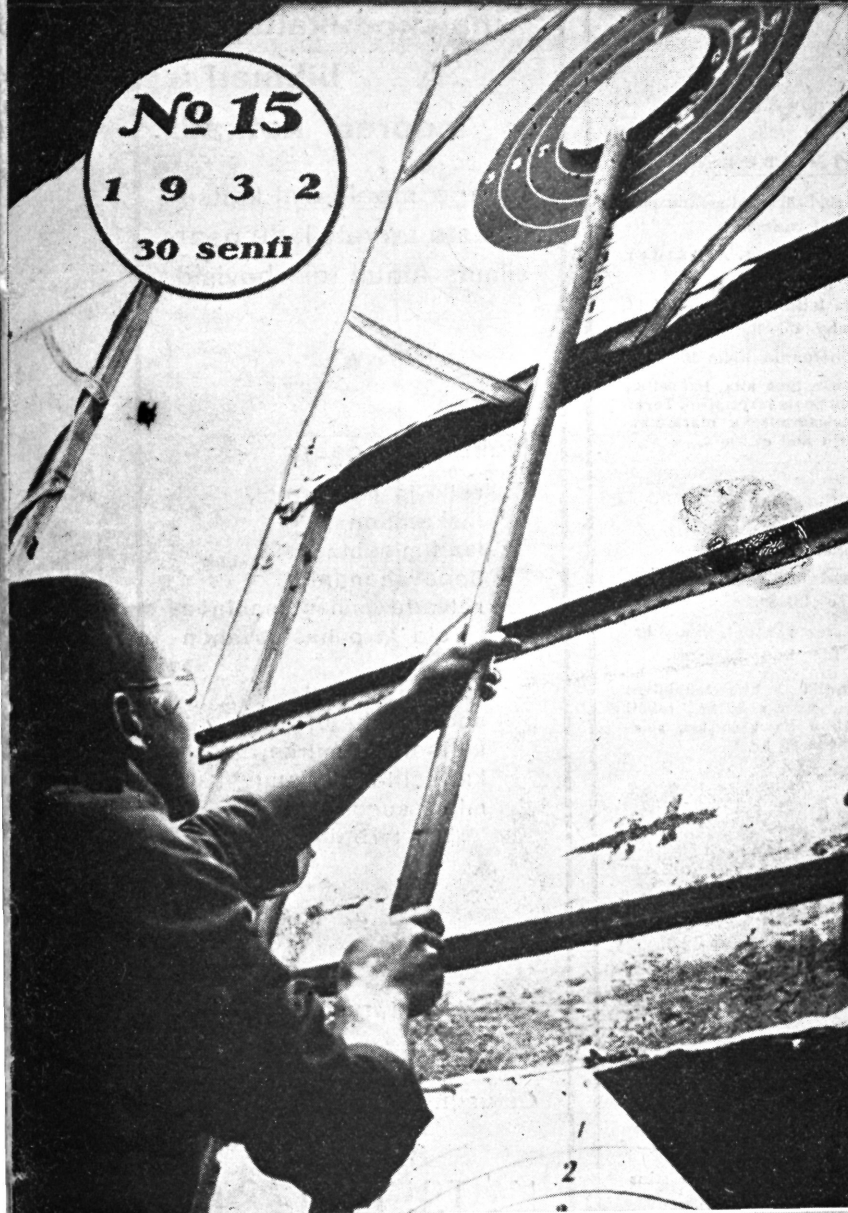

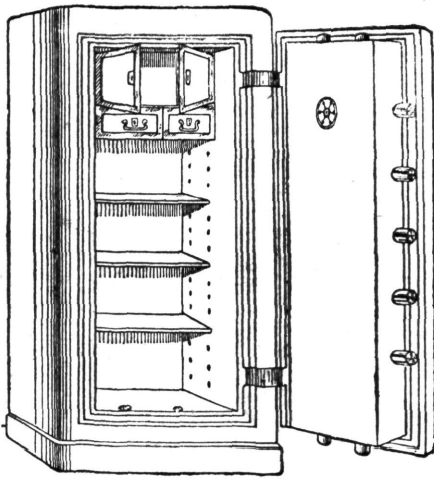
Kaitse Kodu

N° 15
1 9 3 2
30 senti

O.-Ü.
SYSTEMA

TALLINN, LAI TÄN. 9
(Hobuse tän. vastas).
Tel. 430-09.

Üldtuntud headuses
Soome varga- ning
tulekindlaid rahakap-
pe, G. R. Grundströmi
eritehastest, igas suu-
ruses ja mõõdus.

**Eeskujulikult täpne
töö.**

Moodsaim välimus.

Mõõdukas hind.

TOIMETUS:

Tallinnas Kaarli t. 8, kaitseliidu pea-
staabi ruumes.

Vastutav toimetaja kol.-ltm. A. Balder,
telefon 451-94.

Tegev toimetaja leitn. A. Treufeldt,
telef. 451-89.

Toimetaja kõnetunnid kella 10—12.

Kaastõõ arvatakse tasu alla, kui sellele
tasunõudmine on peale kirjutatud. Tarvi-
tamata ja tagasisaatmiseks markimata
käsikirju alal ei hoita.

TALITUS:

Tallinnas Kaarli t. 8.

Talitus on avatud iga päev kella 9—3.
Tel. 451-89.

Tellimishind aastas 6 krooni, 1/4 a. 3 kr.,
1/4 a. Kr. 1,50, kuus 50 senti.

Kuulutuste hinnad à üks lehekülj :
teksti ees 50 kr., tekstis 80 kr., teksti
järel 40 kr. Väline kaas 80 kr., sise-
mised 60 kr.

Nr. 15

1932

SISUKORD:

— Kpt. J. Kwicinski lahkumise puhul.

A. S. — Eesti hümn ajaloost.

A. P. & -ck. — Soome-Eesti maavõistlus
laskmises.

Toomas Kivi — Spordi suurparaadilt
Los Angelesis.

R. Mähar — Matk Põhjalasse.

Hai — Eesti asundused Lätis.

— Uus laskeahind kaitseliidule.

Joter — Türgimaa — uusim Rahvaste-
liidu liige.

Kusta Jaagupson — Minust saab esi-
laskur.

— Kaitseliidu töö ja elu.

**Kaitseliitlased,
naiskodukaitse
liikmed ja
noored kotkad,**

pidage meeles, et kaitse-
liitlaste tarvete ladu peab
silmas ainult teie huvisid.

Meilt võite osta :

relvi ja nende osi,
laskemoona,
laadimisabinõusid,
õppevahendeid,
relvade puhastusabinõu-
sid ja puhastusvahen-
deid,
laskemärklehti,
sporditarbeid,
kaitseliidu märke,
kaitseliidu kirjandust ja
mitmesuguseid teilevaja-
lisi tarbeid.

Külastage tarvete ladu.

Tutvuge meie hinnakirjaga.

Ostusundi ei ole.

**KAITSELIITLASTE
TARVETE LADU,**

TALLINN KAARLI 8.

Avatud igal äripäeval kella
11—15 ja lisaks igal teisip.,
reedel ja laupäeval veel
kella 17—19-ni.

Ar 932 P
kaitse

AR EESTI
RAHVUS-
RAAMATUKO

Kaitse Kodu!

ILMUB 2 KORDA KUUS

Nr. 15

Tallinnas laupäeval, 13. augustil 1932

VIII aastakäik

UUDSELEIB VALMIB...

POOLA KAITSEVÄE ESINDAJA

KAPTEN JOZEF KWIECIŃSKI

LAHKUMISE PUHUL EESTIST

Neil päevil lahkub Eestist Poola kaitseväe esindaja kapten J. Kwieciński. Tema isikus kaotame füseda tegelase, kes rea aastate jooksul on meil olnud mitte ainult oma ametialal ametnikuks-esindajaks, vaid sõbralikemaks vahelülleks mõlemate maade, eriti nende kaitseorganisatsioonide ja nendele lähedal seisvate seltskondlike ringide, vahel.

Ka „Kaitse Kodu!“le on kapten Kwieciński alati ligidal seisnud nii lugejana, kaasföölisena kui ka vahemehena poola kodukaitse ajakirjandega.

Soojema käepigistusega täname kapten Kwieciński tema alati sõbraliku kaas- ja koostöö eest ja soovime talle parimat õnne edaspidises töös oma kodumaal ja ilusaimaid mälestusi Eestist.

„K. K!“ toimetus.

Kapten JOZEF KWIECIŃSKI

Kapten Jozef Kwieciński kui sõjamehe elukäik enne Eestisse jõudmist on täis lahingu- ja elukogemusi. Lõpetanud keskkooli, kutsutakse ta kohe vene sõjaväkke, kus 1915. a. ohvitserina saadetakse väerindele ja kus paljudest lahinguist võtab osa. Pärast vene revolutsiooni läheb kapten Kwieciński teenistusse formeeritavasse II poola korpusesse ja jätkab võitlust sakslaste vastu. 15. nov. 1918. a., kui pärast sakslaste kapituleerumist liitriikide ees Poola tunnustatakse iseseisvaks ja Poola pinnal luuakse seaduslik poola sõjavägi, jõuab kapten Kwieciński Poola ja astub teenistusse poola sõjaväkke 34. jalaväe rügementi. Selle rügemendi koosseisus võtab kapten Kwieciński osa Poola vabadussõjast Nõukogude Vene vastu, saades võitluses uuesti sündinud Poola iseseisvuse eest raskesti haavata, siiski, vaatamata raske haava peale, ta jätkab teenistust oma rügemendis kuni 1926. a., millal viiakse teenistusse poola sõjaväe staapi, kus novembrikuus 1928. a. määratakse Poola sõjaväeliseks esindajaks Eestis.

Sellest ajast algab kapten Kwieciński tööd Poola ja

Eesti kaitseorganisatsioonide kooselu lähendamiseks ja üksteisega lähemate sidemete loomiseks.

Kaitseliidul on eriti hea meel siin tuletada meele seda tänuväärt tööd ja kaasabi, mis kapten Kwieciński on teinud kaitseliidu ja Poola küttide liidu teineteise tundmaõppimiseks ja ühiseks koostööks.

Olles iseloomult rahvuslane ja patrioot, ei ole kapten Kwieciński seda kitsarinnaliselt. Mida rohkem ta oma rahvast armastab, seda rohkem austab ja peab ta lugu teistest rahvustest ja austab nende püüdeid. Seda lugupidamist ja austust oma pikaajalisel Eestis viibimisel on kapten Kwieciński näidanud üles meie rahva omakaitse organisatsioonile kaitseliidule. Ei olnud meie kaitseliidu elus suursündmust, millest kapt. Kwieciński ei oleks võtnud osa, millele ta poleks elanud kaasa. Alati energiaküllane, huumoririkas, vastutulelik, lahke ja sõbralik, võitis ta paljude meie kaitseliitlaste sõpruse.

Soovime kapten Kwieciński'le ta paljude kaitseliidu sõprade nimel õnne ja edu tema edaspidises töös uuel ametkohal.

MU ISAMAA...

EESTI HÜMNI AJALOOST

Riigi- või rahvushümn on, võiks ütelda, patriotiliste tunnete esteetiline avaldus, kollektiivne kinnitamine traditsioonilises värvis ja viisis. Algeliselt olleski individuaalne looming on hümn harilikult ise võitnud oma seisukoha, salmik oma viisiga on laiade hulkade meeleväljendusis aegade jooksul saanud isamaa tunnustamise väärtustuse. Nõnda on sündinud ka meie Eesti hümniga. Mitte mingist ametlikust määrusest, vaid nagu iseenesest on ta tõusnud oma tänasele kohale. Tänapäeval on päevakorral meie hüdni revideerimine. Korraldatakse ankeete meie avaliku elu tegelaste hümnile suhtumise kohta, kuulutatakse välja uue hüdni viisi võistlusi. Praegusele eesti hümnile heidetakse ette võõrast algupära, vähest esteetilist väärtust ja muud. Teiselt poolt väidetakse jälle, et nood motiivid hüdni kohta ei ole sugugi olulised, hümn on saanud kalliks meile kaasmõjurina mitmeil tähtsail ajaloolisil silmapilkudel. Järgnevate ridade ülesanne on vaadata tagasi meie hüdni minevikule, selle tee mõnele tähisele, mida meie praegune hümn lihtsast sõna- ja viisilaenuisest isamaalaulukesest on käinud oma tänase kohani, riigihümnini (vrdl. M. Kivialune: Meie hümnuse käekäik).

Eesti riigihüdni „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ sõnaline algupära läheb tagasi Soome rootsikeelsesesse kirjandusse. Kuulus Ludwig Runeberg oli see, kes lõi luuletuse „Vårt Land“, ilmuv esmakordselt „Vanrikki Stoolin tarina’is“ a. 1862. Laul tõlgiti soome keele, tõlgiti mitu korda, millest õnnestunum on P. Cajander’i tõlge, ja Helsingi ülikooli muusikaõpetaja Fredrik Pacius valmistas talle viisi. Viisi loomine on sündinud umbes 1848. aastal, sest 13. mail 1848 on Paciuselt juhatavat soome üliõpilaste laulukoor üliõpilaste seltsi peol laulu Paciusse viisiga kannud ette. Nagu siit näha, on Runebergi „Vårt Land“ ammu enne trükitis ilmumist olnud tuttav. Soome tõlkes on „Maamme“ üheteistkümnesalmiline, esimene, teine ja viimne salm on saanud soome hüdni sõnadeks.

Meil Eestis läinud sajandi kolmanda veeru keskastmeil oli teiste hulgas isa Jannsen see, kes hoolitses eesti rahvusliku asja ellukutsumise eest, osutades sealjuures leplikuna aga vene valitsusele truualamlikkust. Rahvuslikku ärkamist kuulutav esimene sarvehääl — esimene eesti laulupidu — peeti 17.—21. juunini 1869. aastal Tartus eesti rahva vabastamise 50-daks aastapäevaks. Peale muu oli Jannsen see, kes Säbelmanniga programmi koostas ja koori juhatas. Samuti oli suurem jagu laulu sõnu Jannseni poolt eesti keele sea-

tud, osalt ilmunud ta „Eesti laulikus“. Teise laulupeo päeva programmis seisab üheksanda numbrina: „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm (Pacius)“. See on Jannseni värskemaid isamaalaulude eestistusi. Soome „Maamme“ on Jannseni ümberloomingus Paciusse viisiga jõudnud siia. 1869. a. laulupeol astub meie tänapäevane riigihümn lihtse isamaalaulukesena esimest korda avalikkuse ette. Laulupeo nootides leiame ta esmakordselt trükituna.

Jannseni 1860. a. ilmunud „Eesti laulikus“, mille mõni aasta hiljem järgnes „Eesti lauliku viisiraamat“, luuletust „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ ei leidu. Laul on sündinud hiljem, arvatavasti pärast Jannseni Soome reisi, mis teostus 1866. a. suvel. Jannsen, kelle soome keele teadmised ei küündinud kaugele, on „Maamme“ nähtavasti ettelugemise mulje järgi eesti keeles uuesti sõnastanud, sest Jannseni kolmest salmist on ainult esimene mingil määral soome teksti ligidane, teine tuletab algkuju vaevalt veel meele, kuna kolmas on täiesti vasteta, Jannseni enda looming. Värsimõõt ja stroofi-ehitus on aga soome originaali oma. Jannseni salme tuleb pidada pigem jäljendavaks vabaloominguks kui tõlkeks. Ometi tuleb nentida soome teksti äratust ja eeskujule sellele. Ajaliselt on võinud sündida Jannseni laul, nagu järgneb, umbes 60-date aastate lõpul.

„Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ ilmus rakendatuna rahvustunnet äratavasse üritusse, eesti laulupeo eeskavva. On siiski vägagi küsitav, kas Jannsen on motiveerinud oma luuletuse puhtrahvuslikult. Jannseni-aegse mõiste järgi oli isamaa maa, kelle riigivalitsuse alla kuuluti. Aralt avalikult ülistada julgetav kodumaa tähendas rahvuslikke alasid — maad ja rahvast. Jannseni salmik õhkub truualamlikkusest ja tänuisusest isamaa vastu, nagu teises salmis sõnad: „Sind tänan mina alati ja jään sull’ truiks surmani,“ mis väga meenutavad Jannseni tavalisi keisrile ja riigile truudust vanduvaid värsisepitsusi.

Kuidas ka Jannsen oma luuletust ei ole mõtelnud, selle saatuseks oli saada üheks julgustavaks helinaks ärkavais rahvuslikes hüüdeis. Peamiselt laulupeod olid tookord võõra võimu surve all need võimalused, kus massilisemalt võidi väliselt tüua välja eesti rahvuslik mõtlemine ja ühtekuuluvus. Küll on varjus meie eest tulevase hüdni „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ figureerimine esimesele mõjukale laulupeole järgnenud teistel laulupidudel, nii 1870. a. Tartu laulupeol, 1880. aastal Tallinna laulupeol, samuti isegi 1891. ja 1894.

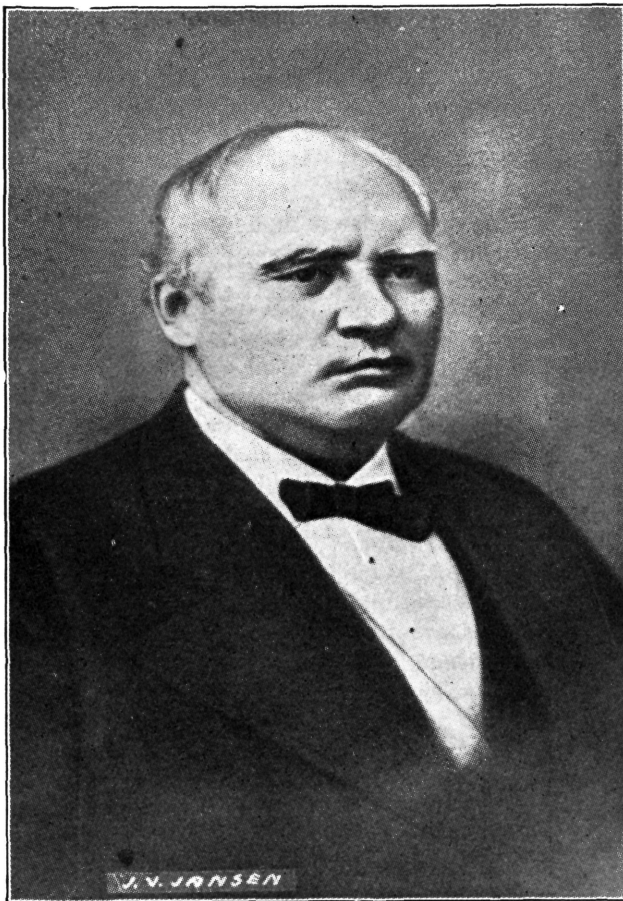
aasta laulupidudel. On aga teada, et laul „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ levis rahva seas, teda õpetati koolides kui ilusat eesti laulu. Nii võis see tulla, et kuendal eesti üldlaulupeol 1896. aastal Tallinna Kadriorus Jaan Tõnisson pärast lõppkõnet koosviibijaile esitas ettepaneku püsti tõusta, pead paljastada ja laulda „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“. Laul oli võitnud selleks ajaks juba sedavõrd suure üldtuntuse. On teada, et tookord laulupeol on lauldud teda suure üksmeele ja vaimustusega.

Tol ajal valitses vene riigihümnina teadagi „Jumal, keisrit kaitse sa“. Ametlikult nimetati seda vene natsionaalhümniks, mitte keisri- või riigilauluks, nagu ta tegelikult oli. Meil olid kõneldavad päevad, sajandi lõppaastad, reaktsooniajad panslavismi surve all. Mingit hümnit meenutavat rahvuslaulu peale riigihümnit ei tohtinud olla. Veel 1910. aastal Tallinna laulupeo programmi tsenseerimisel mindi koguni nii kaugele, et riigihümnit eestikeelses tõlkes ei lubatud laulda, mis pidi olema ebatäpne. Teatava üldrahvusliku tunde tähenduse võitnud lauluke „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ ei pääsnud vene administratsiooni vaenu eest. See ilmus juba mainitud 1896. a. laulupeol. Tõnissoni ettepaneku järele on tõusnud teistega ka kuberner Bellegarde ja küsinud kaaslasilt, milles asi seisab. Kui talle asi seletatud, on ta uuesti istunud. Eesti rahvuslaulu ta ei tunnustanud. Järgmisel päeval sai pidutoimkond karmi kutse ilmuda kuberneril lossi Toompeale aru andma, miks kinnitatud programmist kalduti kõrvale.

Vahest aga just võimu opositsiooni kiuste omandas eesti rahvuslaul ikka sügavama üldrahvusliku värvi. Läänud sajandi lõppaastail kandus eesti avalik tegevus karskusseltsidesse, need näisid valitsevale võimule kõige vähem kardetavad rahvusliku iseteadvuse õhutamisest. Ometi ei olnud siingi kustunud isamaaline säde. On andmeid tulevase hümnit meelepidamisest neil kongressidel. Valga karskuskongressil 3.—4. jaan. 1899. aastal, iseenesest parteivaenulisel, on koosviibimise lõpul lauldud „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“. 29. ja 30. jaanuaril 1900 peeti karskuskongress Viljandis. Villem Reimani ettepanekul lauldi laialimineku eel

„Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“. Samal aastal peeti Pärnus karskusselts „Valguse“ korraldusel esimene Pärnumaa laulupidu. Loa saamine oli olnud raske, hümnit programmis ei leidunud. Eeskava lõpmise järele astus kõnetooli Villem Reiman ja sütitava kõne järele pani ette laulda eesti hümnit. Pasunakoor hakkas puhuma, rahvas tõusis püsti ja laulis rätikuid ja mütse lehvitades kaasa. „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ oli saanud nii juba rahvushümnit meenutava tähenduse. On andmeid koguni, et eesti asundusis — Riias, Kiievis, Liibavis, Krimmis ja mujal, kus valitsus asjasse ei seganud — on „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ lauldud rahvushümnit. Baltikumis vene administratsiooni teda kuidagi hümnit ei lubanud ega tunnustanud. Hümnit pidi olema riiklik asi, ja kus riiklik kord puudus, seal ei võinud kõnet olla ka hümnit.

Ei ole võimalik kirjeldata hümnit osa punaseil aastail. Maailmasõja eel-aastail näeme teda aga jälle režii karmi järelevalve all. 1910. aasta Tallinna suure laulupeo programmi teda ei lubatud, nõuti, nagu öeldud, isegi riigihümnit venekeelset ettekannet. Siiski leiti võimalus ta laulupeol tuua ette. Teisel päeval programmi lõpul ilmus peole kuberner Korostovets ja pani ette veel kord laulda riigihümnit, sest keiser Nikolai viibis parajasti Paldiskis suvitamas. Keisri laulu järele hüüti hurraa ja seejärele hakkas laulukoor näitelaval laulma eesti hümnit. Ängistatud rah-

J. V. Jannsen

vustunne nõudis oma õigust.

Eesti hümnit keeldi ära ka Tallinna „Estoonia“ avamispidudel 29. ja 30. augustil a. 1913. Seda vihjates hüüdis esimesel peopäeval kõneleja J. Tõnisson: „Elagu ilma lauluta Eesti!“

Maailmasõja algaastail leiame mõnel juhtumil valitsuse tagasihoidlikumat suhtumist eesti hümnile. 21. oktoobril a. 1914 peeti „Estoonias“ isamaaline õhtu tagavaraväelaste perekondade heaks. Suure koori poolt kanti ette liitriikide hümnid ja lõpuks: „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“. Laul kuulati püsti seistes lõpuni. 9. märtsil a. 1915 peeti Tallinnas Peremõšli kindluse langemise puhul paraad. Vene väeosad linnas tegid ringmarsi ja töölisel korraldasid isamaameelse rongkäigu. Keisripilte ees kandes liikus rong kroonu sada-

mast mööda Merepuiesteed Narva maantee poole, lauldi korduvalt tsaarihümni, selle vahel aga ka eesti oma. Kindluse komandant näitas meeleavaldusele vastutulekut ja tervitas rongi lahtiselt rõdult, tänades avaldatud tunnete eest. Need eesti hümnid sallivused on arusaadavad, sest siin oldi ju väljas vene asja eest.

Kujukalt aga näitab Vene valitsuse seisukohta eesti hümnid vastu 1916. aastal sinise asekuuberneri ringkiri talurahva vabastuse 100 aasta juubeli puhul, mis saadeti mõni päev enne mälestuspäevad. Toome tõlkes väljavõtteid sellest.

Eestimaa kubernerid eest
asekuuberner.

Ärakiri.
Täiesti salajane.

Austatud härra!

Eeloleval 22-el ja 23-mal mail Eestimaa kubermangu talurahva pärisorjusest vabastamise 100 aasta juubeli puhul loen tarviliseks Teile Kõrgeaususele minu ringkirja täienduseks 16-ast maist nr. 3025 all anda peo pühitsemise korra kohta veel mõnd juhatast.

Nagu on tähendatud juba mainitud ringkirjas, lubab sisemiste asjade ministeerium kohalike seltskondlike organisatsioonide eestvõttel panna toime juhtumusele sündsaid koosolekuid, kontserte, näitemänge ja rahvapüüsid vastavate seaduste määruste tähelepanemisel ja ainult programmide kinnitusele kubermangu võimude poolt, et kuritahtlike isikute poolt ettevõetavad katsed seda pidu kasutada riigivastasel sihil läheksid nurja ja et talle ei antaks sihilist ja kitsas-rahvuslikku iseloomu. Seepärast, lubades Teile teatud pidustuste toimepanekut ja ka nende programmide kinnitamist, soovitan oma poolt, et see programmide kinnitamine sünniks isesuguse ettevaatusega.

Eriti tuleb väga tähele panna selle juures sageli nähtavale tulevat katset, kus programmi-des rahvahümnid: „Jumal, keisrit kaitse sa“ nimetatakse riigihümniks, mis tema otsesele kindlaksmääratud nimetusele ometi ei vasta. Seepärast tuleb Teil igakord eranditult programmides meie hümnid selge tähendus üles panna ja ta laulmine peab tingimata sündima vene keeles, sest sellekohases eestikeelses tõlkes on hümnid mõte ära segatud. Iseenesest mõista, et rahvahümnile programmis peab olema määratud aukohane paik, ta peab olema eraldatud teistest muusikalistest numbritest ja teda ei tohi teiste vahel ette kanda.

Peale selle tuleb eesti laulu „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ kohta panna tähele, et seda laulu rahva poolt antava tähenduse tõttu ei paigutataks programmide algusse või lõppu, samuti ka mitte programmi üksikute jagude hakatusse või lõppu; ta ei tohi seista vene rahvahümnid eel ega otsekohe sellele järgneda.

Majade ilustusel linnades ja alevites lippude ja pargadega on Teil tähele panna, et selle juu-

res § 129 kuritegude ärahoidmise seadusest tuleb kindlasti kinni pidada.¹⁾

Täidesaatvaile ametnikele peate Teile, pidades silmas kohalike olusid, andma kõige kindlamad ja selgemad juhatast märkused, soovitates neile seejuures korra alalhoidmisel kõiki abinõusid, nagu seda seaduslikud määrused ja kubermangu sõjaseaduse all olevad nõudmised tarvitavad. —

Pidustuste lõpul panen Teile ette mulle kõige põhjalikumalt täpse kirjeldusega teatada pidustuse enese kui ka selle kohta, kuidas mitmesugused seltskonna rühmad ja kohalike elanike ringkonnad peo suhtes võtsid seisukoha.

Võtke usaldust jne.

Alla kirjutatud

Schidlovsky.

Nii siis: vene hümnid vene keeles, „eesti laul“ „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ täiesti kõrvalisel kohal, mitte tsaarihümnid ligiduses ega programmi või ta osade alguses või lõpus. Eesti hümnid ignoreeritult lubati, ta hoopis ärakeelamine ei näinud võimule vist otstarbekas. Siiski teame võimukandjate ja seisuste esindajate solidaarset suhtumist eesti rahvuslikule tunnimärgile muuseum Tallinna reaalkoolis peetud mälestusaktusel 23. mail 1916. Koos viibisid kuberner Verjevkin, kindluse komandant, mõisnike peamees, seltsid, linnavalitsuse ja ühingute esindajad ja arvukas haritlaskond. Ja kuulati püsti seistes aula rõdult suure koori poolt ettekantav „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“. Ringkirja kirjutaja asekuuberner Schidlovsky puudus koosolekult.

1917. aastal puhusid suures idariigis juba pehmed tuuled. Imperialismile oli antud surmahoop, demokraatia tõstis pea. Ülesehitav demokraatlik riigikorraldus oli tolerantne väikerahvaste vastu, olid päevakorral koguni väikerahvaste autonoomia küsimused. 9. aprillil a. 1917 viibis Tallinnas tookordne kohtuminister Kerenski ja samal päeval kell 5 peetakse „Estoonias“ suur miiting. Ägedalt tuletatakse meele rahvuslikke valupäevi möödunud tsaarivalitsuse ajal. Koosolekule ilmub Kerenski, teda tervitatakse auaadressiga. Kerenski kõneleb veendunult demokraatliku korra hüvedest, ütleb, et tänasest päevast peale eesti rahvas võib tunda end kõigiti vaba rahvana. Lauldakse orkestri saatel „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“. Kerenski tõendab, et eesti hümnid talle väga meeldivat ja et lähim tulevik antud lubadused teostab. Kõne lõpeb elaguhiudega vabale, autonoomsele Eestile.

Mõni kuu hiljem astuski kokku üldise hääletuse põhjal loodud Eesti maapäev. Eesti maapäeva avamine sündis 1. juulil a. 1917 Toompea lossi valges saalis. Kubermangu komissar Poska pidas lühikese avakõne ja lõpetades pani ette laulda hümnid. Loorberitega ehitud saalist läbi lahtiste akende kostis laul tänavale, kus möödaminejad paljastasid pead. Maapäev jäi kuni oktoobrini maa tähtsaimaks asutuseks ja kuulutas

¹⁾ Vastav paragraaf lubab majade ilustusel tarvitada üksid vene valge-sini-punast lippu.

end lõppeks kõrgeimaks võimu esindajaks. Eesti hümn suhtes oli maapäeva avamisel see esimene kord, kus ta tähtsal ajaloolisel silmapilgul ametlikult kanti ette.

1917. aasta lõpul pääsis riigitüürile punane võim. Eesti maapäeva ajasid enamlased laiali. Nagu kord enne imperialismi ees, pidi nüüd internatsionalismi ees painduma iga rahvuslik üritus. Meie hümn vaikis, teda ei julgetud laulda. Kuid ei olnud püsivamat paika punasel korralagedusel Baltikumis, ta pidi taganema ründavate saksa vägede eest. Ja minutil, mil lal maa seisis viivuks peremeheeta, sündis eesti poliitikameeste silmapilgu tabamisest see suurim sündmus Eesti ajaloos, millest loeme oma iseseisva vabariigi algust: maapäev kuulutas 24. veebruaril 1918. aastal Eesti iseseisvaks vabariigiks. Hümn osa sel tuntud päeval me ei kirjelda. Kuid iseseisva riigi hümn võttis vastu juba järgmisel päeval pealinna, Tallinna, sammuvaid saksa vägesid.

Oli hommik 25. veebruaril 1918. Päev oli kuulutatud Eesti pühaks, kirikuis helistati kelli. Endine riigipangahoone Tallinnas oli täis Eesti sõjaväge, seal asusid eesti divisjoni ja ühe eesti polgu staabid, isegi polgu orkester. Keskpäeval sõitis Pärnu maanteed mööda sisse esimene saksa väe jalgratturite kolonn. Salk peatus viivuks Peeter Suure monumendi ees ja pöördus siis S.-Karja tänavasse eesti teatri ja reaalkooli poole. Sel silmapilgul, kui kolonn reaalkooli ja endise riigipangahoone vahel peatus, hakkas eesti polgu muusikakoor mängima eesti hümn. See oli tervitus tulijaile. Sakslased muidugi ei teadnud laulu tähendust, ümberseisev rahvahulk aga kuulas paljastatud päi. — Seesama sündis veidi hiljem raekoja ees. Siin oodati tulijaid ja raekoja trepil oli üles seatud eesti polgu teine orkester. Paldiski maanteed oli tulnud teine saksa jalgratturite kolonn. Toompea ja Peetri platsi kaudu jõudis ta raekoja ette. Eesti polgu orkester tervitas tulijaid eesti hümn ja porilaste marsiga.

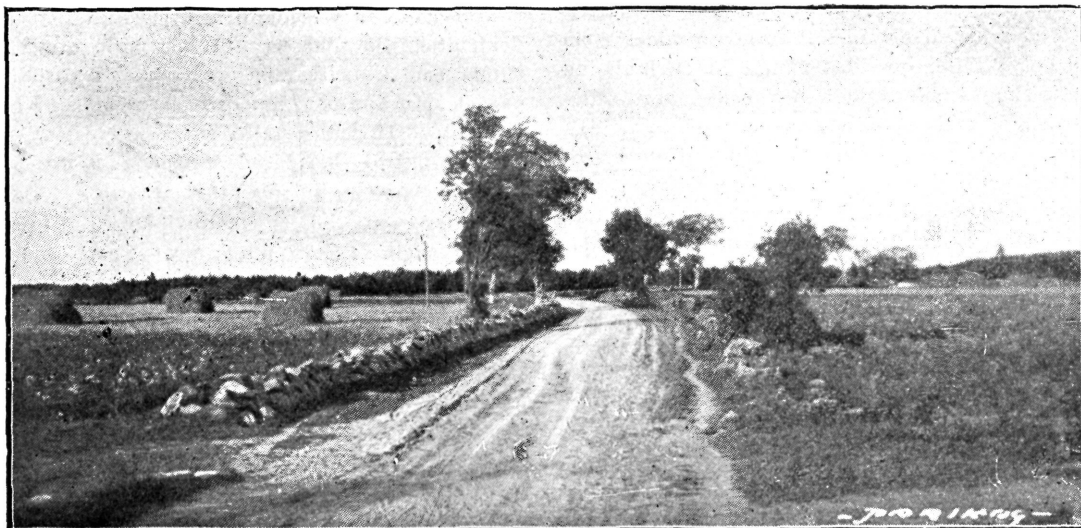
Okupatsioonilaine veeris üle maa. Kuski jagati Balti hertsogiriigi krooni. Eesti rahvuslik aade, ise-

seisvuse tõsiasi närbus. Eesti hümn polnud otseselt küll keeldud, kuid ta vaikis nagu iseenesest, ei olnud meeoleolu teda helistada. Kuid ei olnud pikemat paika ka terasväe võimul Baltikumis ja 1918. aasta lõpul astub Eesti oma riikliku iseseisvuse teele. Tagasihoidud rahvusliku eneseteostuse pais murrab end vabadusvõitlusis nüüd lõplikult läbi. Eesti hümn pärib nüüd legaalselt oma koha — riigihümna. Ta esindab Eesti riiki igal vajalisel juhtumil.

Näiteks 1918. a. detsembrikuu esipoolel jõudis Tallinna kauaoodatud inglise laevastik. Laevastiku esinduse võttis ajutine valitsus 13. detsembril „Estonia“ valges saalis vastu. Pidosöögil kandis orkester teiste liitriikide hümnide kõrval väarikana ette ka eesti hümn, ja mitmepoolne diplomaatiline esindus kuulas teda samasuguse auavaldusega nagu teisigi. Samuti mängitakse hümn soome vägede vastuvõtul sadamas, mängitakse uue aasta sõjaväeparaadil ja vägede rindele saatmisel jaamades. 24. veebruaril a. 1919 pühitses vaba Eesti oma esimest iseseisvuse aastapäeva. Eesti hümnil oli sel päeval oma auväärne osa, teda lauldi koguni mõnes kirikus pidulikul jumalateenistusel.

Riikliku iseseisvusega sai eesti hümn oma seadusliku koha. Ta oli juba olemas, noorel riigil ei olnud tarvis kunstlikult endale hankida lipulaulu. Tähtsusetat isamaalauluke, viisilt ja sõnadelt ebaehtne, oli võitnud rahva poolehoidu, oli saanud isamaameelsuse laulukinnituse osaliseks eesti rahva tähtsaimail silmapilkudel, oli saanud rahvushümniks, kust ta astus vajalisel tunnil riigihümni kohale. Varjutatud võõra võimu survest, on käinud see tee läbi vaevade ja valude. Ja ta kehastab eneses seda visalt hõõguvat sädet, mis kõigi kitsenduste kiuste ei kustunud, vaid parajal minutil võimsa leegina üles loitis. On tõsi, et meie hümn on puudulik. Kuid sellele põvele, keda ta on saatnud visas rahvuslikus ülespüüdes, on ta kallis. Ta sümboliseerib meie rahvusliku ülesvõitluse teed ja igal juhul, võimaliku uue hümnigi puhul, võime tulevikuski vaimustusega vaadata tagasi selle tee mõnele viidale, mis ajahämarusest võimsalt viirastub.

A. S.

Eesti 9752 Soome 10115 vastu

Soome-Eesti maavõistlus laskmises

Ülemaailmsed laskevõistlused, millised aset leidsid möödunud aastal Lwowis, tõendasid veel kord kujukalt, et Soome on laskeharrastuse poolest esirinnas sammuv maa. Laskesport on meie hõimurahva keskel laialt levinud. Nende laskurliidu liikmete ja klassilaskurite arv tõuseb kolossaalsete summadeni. Nende möödunud-aastaste meistervõistluste parimate meeste tulemused tõusid kohutavale kõrgusele, peagu inimese võimete maksimumi piirini. Tänavune maavõistlus laskmises andis kujuka tõenduse selle kohta, näidates meie laskuritele, kui palju peame sel alal veel edasi püüdma.

Eesti parimaill laskureil mõlkus juba ammugi mõttes kord jõudu katsuda ka soome parimatega. Igal mehel oli sooviks välja selgitada, missuguse moodsu tema annab välja võrreldes vanameistritega laskesportialal. Oli isegi kavatsus esineda võistluse ettepanekuga, kuid sellest kavatsusest tuli loobuda kui vast liig pealetikkuvast.

Üllatavalt rõõmustava pöörde võttis asi möödunud aasta lõpul, millal Soome Laskurliit ise tegi Eesti Laskurliidule ettepaneku korraldada iga-aastased korrespondent-laskevõistlused sõjaväepüssidest laskmises.

Mõte leidis sooja vastukaja Laskurliidu juhatuses, liidu peakoosolekul ja laskurite peres. Seda võistlust soovisime näha ainult sügisel ja nimelt 25. septembril.

Kahjuks selgus võistluspäev — 31. juuli — alles juunikuul alul. Sellega jäi aega ettevalmistustöödele napilt 2 kuud, mis on liigagi vähe säärase suurvõistluse tarvis. Kuid soomlasile oli hilisem võistlusaeg vastu võtmatu.

Võistluspäev kindlaks määratud, algas kibe ettevalmistustöö. Eriti raske oli meeskonna koostamine. Et aeg oli äärmiselt üürrike, ei suudetud seda teha tarvilise põhjalikkusega. Tuli piirduda ainult 4 valikvõistlusega, milliseid peeti iga kahe nädala järele. Esimesele valikvõistlusele kutsuti 80 laskurit. Iga võistlusega kukkusid nõrgemaid tulemusi saavutanud mehed välja. Nii võtavad osa: teisest valikvõistlusest 60 meest, kolmandast — 40 meest ja neljandast — 30 meest.

Soome-Eesti maavõistlus korraldatakse kahel aastal järgimööda korrespondentlikult Helsingis ja Tallinnas, kuna kolmandal aastal võisteldakse koos, vaheldamisi kord Helsingis, kord Tallinnas.

Võistluslaskmise tingimuseks on: kaugus 300 m, märgiks 300 m kümneringiline rahvusvaheline märkleht. Antakse 60 lasku kolmest asendist: püsti, põlvelt ja lamades à 20 lasku. Proovilaske on lubatud iga asendi ees kuni 5 tükki.

Kogu võistluslaskmine tuleb viia läbi 2 ja poole tunni jooksul.

Maadevõistluse eesti meeskond, juhatus ja kohtunikud

Võistlust juhivad kummalgi poolel viieliikmeline vahekoht.

Segaste tunnetega astus eesti meeskond tulle. Soome meeskonnale ennustati keskmist silma 520—530 piirides, kuna meie meeskonna parem osa maadles veel kõvasti 500 silmaga. Väga tõenäoline paistis olevat 400—600-silmaline kaotus. Kuid ei ole laskur see, kes ei taha lüüa ka maailmameistrit. Ja algabki pinev jõukatsumine.

Esimesel kohal platseerib vanameister Vilberg, kes ka valikvõistlustel tuli esimeseks. Võrdlemisi soodsate ilmastikuolude juures annab tema esimesed. Algab lamades asendiga. Proovid: 2 kaheksat ja 3 üheksat. Esimene seeria annab 91 silma, kuid teise seeriasse uitab üks 7 ja tulemus — 88 silma. Kokku lamades 179 silma.

Püstiasend viib vanameistri tugevasti alla. I seeria — 73 silma ja II ainult 67 silma. Kokku 140 s. Isegi 3 ja 4 silma tulevad külla.

Põlvelt saavutab küll 175 silma (91 ja 84), kuid see enam ei aita.

Teine mees — Karl Lomp — saavutab lamades ka 179 silma; järgmisest asendist — põlvelt — saavutab ta 176 silma ja lõpuks püsti 157, mis annab kokku 512 silma ja koha esimeste reas.

Viljandlane H. Tederson algab ilusasti lamades 180 silmaga, kuid põlvelt ja püsti laskmises mees ei saavuta oma võimete kohaseid silmi (168 ja 152).

Suurem ebaõnn tabab teist viljandlast J. Kärneri. Lamades lastud 179 silmale seltsivad püsti 145 silma ja põlvelt ainult 159 silma.

Võrdlemisi kena tööd teeb major A. Viilip, kes algab laskmist püsti, siis põlvelt ja lõpuks lamades. Seeriad 153 + 173 + 181 toovad mehe esirinda.

Üllatavaid tulemusi saavutab noor laskur ltn. P. Paas, 2. üks. jalaväe pataljonist. Samuti kui valikvõistlustel näitab ta püsivaid tulemusi (püsti 150, põlvelt 173 ja lamades 188). Laskuril on lootus saada kindlaks kõrgeklassiliseks laskuriks.

Must päev tabab vanameistrit Villem Jaansonit. Ta vist ei võinud uneski arvata, et lamades lööb välja ainult 175 silma. Püsti 132 silma viivad mehe viimastesse ridadesse.

Teiseks lootusrikkaks laskuriks kujuneb Jaan Kruenberg (4. jal. pataljonist). Ta suudab välja pressida 507 silma, tehes igast asendist „parajad“ seeriad.

Üllatusmehena tuleb 9. kohal platseeruv August Liiver Järva malevast. Mees, kes saavutab lamades isegi ühe kolme, lööb välja 514 silma ja tuleb esimesele kohale (püsti 160, põlvelt 178 ja lamades 176).

Ei vea sõjakooli Kurrutil. Väga headele lamades ja põlvelt (179 ja 170) seeriaile seltsib püstiasendist 126 silma ja asetab mehe kaugele taha.

Narva Nikolai Kütil tuleb vähe silmi põlvelt ja püsti ja mees ei jõua kaugemale kui keskohta.

Suurim ebaõnn sai osaks viljandlasele A. Järveküljele. Lamades lööb ta välja 188 silma, põlvelt — 169 s., kuid püsti tuleb õnnetus — ainult 109 silma!

Sama viperus on 1. jalaväe rügemendi A. Limbergiga. Püsti 113 silma — ja mees tuleb eelviimsele kohale ja kukkub grupist hoopis välja.

Järvalane E. Rull pingutab loodetud suursilmade asemel päris keskpäraseid seeriaid.

Hans Lauritsat, Villem Päärenit, Erich Ellrami, August Torimi, Johannes Pürni ja August Peetsoni veab sisse ainult püstiasend. Muidu nad oleksid täiesti 500 mehed.

Albert Harpin laseb ühtlased silmad, kuid jääb igast asendist oma kümne silmaga puudu.

Maavõistluste tulemused:

Eesti:	Silma:	Soome:	Silma:
1. A. Liiver, Paide L. K.	514	1. V. Miinalainen, Ohvitseride Laskurühing	528
2. K. Lomp, allohv. kooli „O. L. Ü.“	512	2. A. Ravila, Ohvitseride Laskurühing	527
3. J. Trumm, Tallinna Lõuna mlvk. L. K.	511	3. K. Leskinen, Lapua kaitseliit	524
4. P. Paas, 2. üks. jal. pat. „O. L. Ü.“	511	4. L. Granbohm, Soome Jahimeesteselts	519
5. A. Viilip, Piirivalve Ohv. Kogu	507	5. A. Saarento, Kesk-Soome Laskurid	514
6. J. Kruuberg, 4. üks. jal. pat. „Ü. L. Ü.“	507	6. T. Gröndahl, Kesk-Soome Laskurid	512
7. H. Tedderson, Viljandi L. K.	500	7. N. Vasenius, Helsingi (rootsi) Laskurühing	510
8. J. Villberg, allohv. kooli „Ü. L. Ü.“	494	8. B. Edvardsson, Helsingi (rootsi) Laskurühing	509
9. N. Kütt, Narva L. K.	493	9. N. Talvenheimo, Riihimäe Laskurühing	506
10. E. Rull, Paide L. K.	489	10. S. O. Lindgren, Ohvitseride Laskurühing	504
11. J. Kärner, Viljandi L. K.	483	11. G. Palmgren, Helsingi (rootsi) Laskurühing	504
12. A. Peetson, Antsla L. K.	481	12. R. Forsblom, Helsingi (rootsi) Laskurühing	502
13. J. Kurrut, sõjakooli „Ü. L. Ü.“	475	13. Y. Lindell, Põhja-Häme Laskurid	502
14. H. Laurits, Pärnu L. K.	472	14. V. Leskinen, Lapua kaitseliit	501
15. V. Päären, Paide L. K.	471	15. J. Leimu, Põhja-Häme Laskurid	497
16. A. Karpin, 4. üks. jal. pat. „Ü. L. Ü.“	470	16. T. Mänttari, Kesk-Soome Laskurid	496
17. E. Ellram, 7. jal. rüg. Võru „O. L. Ü.“	470	17. E. Toivonen, Kesk-Soome Laskurid	495
18. V. Janson, allohv. kooli „Ü. L. Ü.“	467	18. S. Halonen, Kesk-Soome Laskurid	491
19. A. Järvekülg, Pilstvere L. K.	466	19. E. Kättö, Riihimäe Laskurühing	489
20. A. Torim, Viljandi L. K.	459	20. T. Nieminen, Lahti Laskurühing	485

Ilusa töö teeb vanameister Julius Trumm. Püsti-asendis sammub tema esimesel kohal — 162 silma. Ainult põlvelt-asendist kaotab ta oma paarkümmend silma. Ka lamades jääb 4 silma puudu. J. Trummil ei olnud sugugi võimatu sel maavõistlusel tulla esimeseks.

See oleks võistluse tulemustest. Kahekümne parima mehe silmad on kokku 9.752 soomlaste 10.115 silma vastu. Kaotasime 363 silmaga; vähem kui ennustasime... Siiski... igal mehel jäi juure lisada: meie väärisime rohkem silmi.

Püstitasend, mis ei lasknud möödunud aastal Lvovis soomlasi üle maailma esimesele kohale tulla, pani kannu taha meie laskureile.

Soome poolel sooritati maadevõistlus ühenduses Soome üldiste meistervõistlustega. Pühapäev, millal sooritati maadevõistlus, oli meistervõistluste kolmas ja viimne päev.

Juba lehitsedes meistervõistluste heale paberile trükitud kahekümneviiieleheküljelist programmi ja silma heites meistervõistlustest osavõtjate arvule, võis otsukohe öelda, et Eesti sedakorda veel tugevasti saab lüüa. Nii lai ja tugev on praegu sealpool lahte laskurite „rinne“. Parimaks tõenduseks sellele on üksikuist meistervõistluste aladest osavõtjate arv:

Vabapüssi meistervõistlusest võttis osa	94	laskurit.
Vabapüstoli meistervõistl. võttis osa	33	”
Väikekalibriilise püssi m.-v. võttis osa	114	”
Sõjaväepüssi meistervõistl. võttis osa	91	”
Sõjaväepüstoli m.-võistl. võttis osa	60	”
Hirve meistervõistlusest võttis osa	22	”

Kus nii suured hulgad laskureid välja tulevad selleks, et kibedas ja tasavägises heitluses kätte püüda meistertiitlit või vähemalt katsuda tulla esimese kümne hulka, seal peavad ka parimate meeste tulemused olema kõrged. Ja nii see ka oligi. Juba esimesed lamades seeriad, milledest mõnedki ulatusid üle 100 silma, näitasid, et tulemas on võrdlemisi suur kaotus.

Soomes on „poole tonni“ (500 ja enam silma) mehi kokku 14 — kaks korda rohkem kui meil. V. Miinalaise tulemus on tunduvalt kõrgem senisest maailmarekor-

Võistluste juhatus, vahekohtunikud ja külalised

Eesti meeskonna parimad laskurid

dist, mis rahvusvahelise silmade lugemise viisi (kriipsuriivamise) järgi 526 silmaga seisab Olle Ericssoni käes. Selle lugemisviisi järgi olid niihästi Miinalaise kui ka Ravila tulemused üle 530 silma.

Kullervo Leskinen on siiski praegu Soomes ja võib olla ka kogu maailmas kõige tugevam laskur. Oma 524 silma tegi ta seekord isegi ühe täiesti möödalastud lasu juures! Kui see lask ka oleks istunud lauas oma õigel kohal ja mitte õnnetult lahti ei oleks pääsnud, oleks Kullervo tulemus kindlasti olnud üle 530 silma, mida sõjaväepüssi kohta tuleb lugeda tõsiseks „hirmutulemuseks“.

Ei puudunud aga ka selleski tugevas meeskonnas teatavad üllatused ja ootamatused. Esimene neist oli Kullervo Leskise null. Teine üllatus oli möödunud aasta meistri Toivose võrdlemisi madal tulemus. Toivose möödunud aasta tulemus oli 523 ja tänava oodati temalt veelgi suuremat — tegelikult oli see aga „ainult“ 495. Ja ei olnud soomlaste märklehed ka kaugeltki täiesti vabad „kärbestest“. Vast neli või viis meest oli niisuguseid, kel kuuli valges ei olnud, ja ainult paar niisugust, kel 60 lasu hulgas puudusid isegi viielised. Neid vääratusi aga osati alati tasa teha otse hirmuäratava kümneliste ja üheksaliste kuhjaga. Missuguste tulemusteni sealpool siis jõutakse, kui ka need vääratused ära kaovad, on raske öelda. Igatahes on aga kindel, et soome parimad veel kaugeltki ei ole jõudnud oma arenemise haritipule, kust edasipääsmine oleks kui mitte võimatu, siis vähemalt väga raske. Meil tuleb veel väga ja väga palju tööd teha, enne kui jõuame soome meeskonnaga ühele tasapinnale välja.

See oli võistluse n. ö. tehniline külg. Teine külg — võistlustega seotud pidulikud toimingud ja laskuritevaheliste sõprussidemete kinnitamine ja süvendamine oli nagu Soomes ikka — hiilgav ja parimaid mälestusi järele jättev. Eesti-Soome laskurite ühistöö alustamise ja laiendamise vajadust rõhutati paljudes kõnedes, muuseas ka vabariigi presidendi Svinhufvudi poolt, kes võistlusi kogu päeva innukalt jälgis ja ka laskurite õhtuselt koosviibimiselt lahkus alles hilja pärast keskööd. (Järg lk. 523.)

SPORDI SUURPARA

KOLM OLÜMPIAN

1. „Fašism ilma Mussolinita.“

Olümpiamängude avamisel andsid kõik võistlejad, nagu viisiks, vande, et nad ausasti võistlevad ja ühtlasi, et nad on ausad amatöörid. Lõs Angelesis ja paljudes muudeski kohtades maakeral on sel puhul tehtud nalja, mis ühtlasi pooleldi kibe tõde, et valevanduajaid (ebaamatööre) oli taas märgatavalt enam kui enne, varematel mängudel.

Seekord Los Angelesis tehti natuke, üsna natuke professionalismismi „puhastustööd“ — Soome ja Nurmi kulul.

Nurmi eemalejätmine tekitas pahameelest paksu õhkkonna paljudes maades ja eriti Soomes. Soomlased on Nurmi eemalejätmise pannud täiesti kahe rootsi spordijuhhi — Edströmi ja Ekelundi — arvele. Neid kaht meest nimetatakse ajakirjanduseski „Soome-sööjateks“. Soomlased kirjutavad, et piiblilugu kordub. Issand oleks säästnud Soodoma, kui seal oleks leidunud kümnekond süütut hinge. Kuid ei leidunud ja Soodom hukati. Kuid nüüd soomlased ütlevad ja kirjutavad (ikka veel edasi, kuigi olümpiamängud juba läbi), et jätame Rootsi alles, sest seal siiski leidub rohkem kui kümnekond neid, kes on Nurmi poolt.

Soomlased arvavad päris suureltselt: Rootsi on olnud neile (Soomele) kõige parem võistluskaaslane ja katsekivi — niikui Karthago Roomale — spordi tõstmiseks kõrgele rahvusvahelisele tasemele, kuid need ajad on nüüd möödas, samuti kui Soome on Rootsist lahus juba sada aastat.

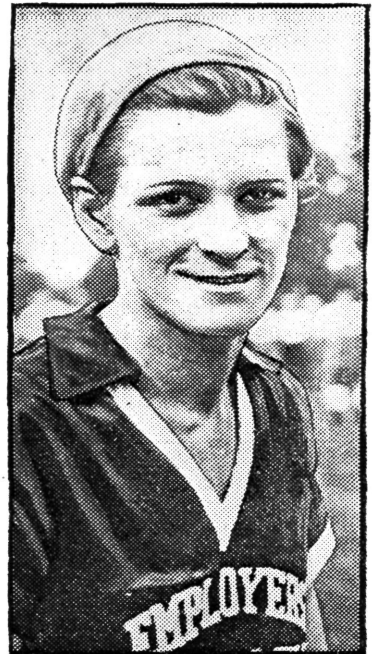
Soomlased jätavad Rootsi Nurmi asja pärast küll rahule, kuid Edströmile ei saa nad unustada. Edström on peale Rootsist tegelemise juht veel ühes Soomes asuvas kaubandusühingus („Asea's“) ja selle ühingu hoone ees korraldati suur vilekontsert. Peale selle on Soome kaubanduslikud ringkonnad otsustanud mai-

nitud ühingu boikoteerida niikaua, kui seal juhiks on Edström.

Nurmi asjus on maakeral öeldud ja kirjutatud üsna harukordselt kõlavaid lauseid. Üks Ameerika lehemees on lausunud, et „olümpiamängud ilma Nurmita on nagu fašism ilma Mussolinita või nagu Prantsuse ajalugu ilma Napoleonita“. Napoleoniga on Nurmit varemalt võrrelnud ka Lauri Pihkala, kuid Edströmist on norralane Charles Hoff ütelnud, et ta on (pange tähele!) spordimaailma — Kreuger! See on juba hullusti ja paksusti öeldud, leiavad soomlasedki. Neil on võrdlus, mida nad ise kõige kohasemaks hindavad, ja nimelt: Rootsi ilma Edströmiga oleks nagu inimene ilma pime-soolejupita...

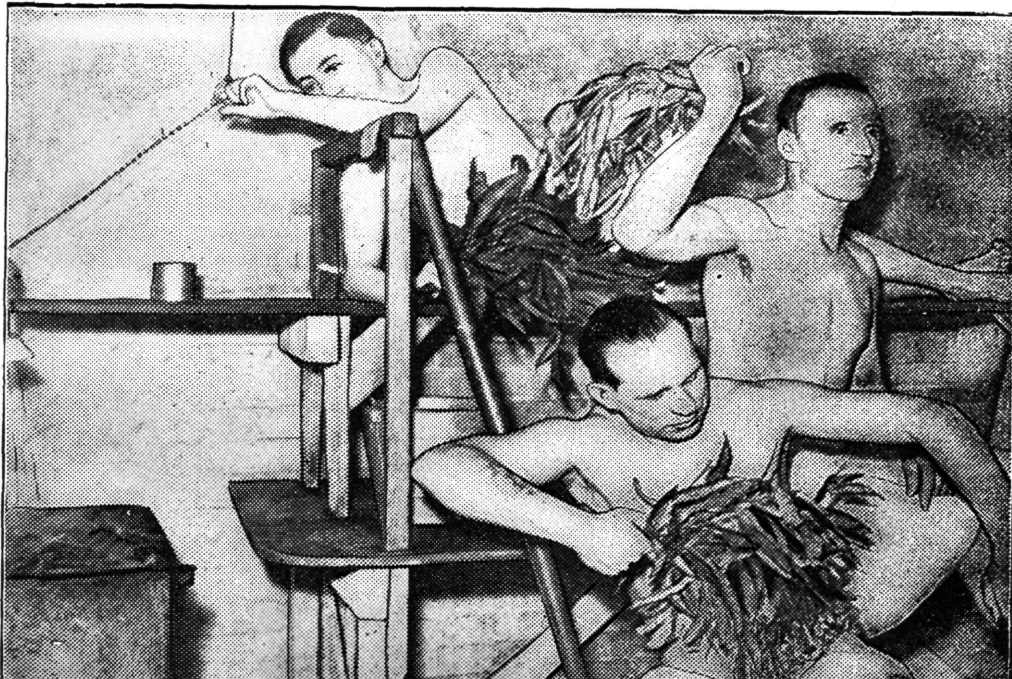
2. Odaviske 29 aastat.

Odaviske soome „kolm musketääri“ — Matti Järvinen, Matti Sippala ja Eino Penttilä — saavutasid uhke ja võimsa võidu. „Mamma Soomele“ töid poisid koju kogu selle ala hiilguse ja au — kulla, hõbeda ja pronksi. Soomlasil läkski seekord kibedasti tarvis olümpiakulda — esiteks seepärast, et eelmistel olümpiamängudel 1928. a. Amsterdamis rootslane Lundqvist oli viinud soomlaste eest ära odaviske-esikoha, mida nüüd oli vaja kogu jõudu kokku võttes jälle tagasi võita, ja teiseks seepärast, et soome lipp seisis Los Angelesis juba liiga longus sellise suure spordinat-siooni kohta nagu se-

Olümpiamängude parim nais-sportlane Mildred „Babe“ Didrikson, Ameerika, võitis kuldmedali odaviske ja tõkkejooksus ning hõbemedali kõrgushüppes.

Soome sportlased Los Angelesis oma saunas, mille nad ehitasid olümpiakülasse.

DILT LOS ANGELESIS

NGUDE TULIPUNKTI

da on meie vennasrahvas teisel pool Soome lahte. Poolakas Kusocinski oli „häbematu uustulnukana“, kes ei tunne aukartust traditsioonide ja privileegiude ees, „jultunud julgusega“ võtnud kuldmedali „Nurmi vendadelt“ Iso-Hololt ja Virtaselt 10.000 m jooksus, mis soomlasile juba „maailma loomisest“ saadik olnud „igapäevaseks olümpialeivaks“. Niisugune oli olukord enne asumist odaviskes. Ja soomlased, saatuse kindlusetusest osaliselt juba heidutatud, ei sõandanudki enam olla kaljukindlad võidule. Eeldusi võiduks oli neil küll rohkem kui küllaldaselt, pealegi, kus rootslased, soomlaste põlised vastased odaviskes, seekord Los Angelesis sellel alal vastastena ei olnudki mängus.

Kolm soomlast tegi odaviskes imetöö. Eriti teine ja kolmas — Sippala ja Penttilä, kes viimasel heitel oma odad pingutasid „elu ja surma lennule“, millega mehed otsekui viimse sekundi tormijooksuga tulid kolmandalt ja viiendalt kohalt teiseks ja kolmandaks, kohe järgmisteks maakera parimale odamehele Matti Järvisele.

Matti Järvisel Los Angelesi kuldmedaliresuldaat on 72,71 m — see on saavutus, mida varemadel olümpiamängudel ei ole nähtud. Tuli jõuda kümnendate olümpiamängudeni, et tulla toime odaviskes üle 70 m. See on resuldaat, mida mõned aastad tagasi hinnati üliinimlikuks ja saavutamiseks peagu võimatuks.

Tartlane Gustav Sule oma möödunud aasta resuldaadiga 69,54 ja tänavuse 68,75 m-ga kuulub maakera kõige esimeste ja suurevõimelisemate odameeste sekka.

Los Angelesis ta „heal tuulel“ koguni oleks võinud rikkuda puht-soome kolmikvõidu täiusliku harmoonia või neljandaks tulles oleks võinud odaviske täielikult teha soome-estli hõimurahvaste alaks.

Sule võiduvõimaluste tõttu on odavise alaks, mille suhtes meil tuntakse tavaliselt palju suuremat huvi, kuid enne seda on odavise üks kõige uhkemaid kergejõustiku alasid. Seepärast on siin küllalt oma kohal peatumine odaviske arenemise juures lähemalt.

Odavise võeti olümpiamängude kavasse vast alles 1906. aastal — Ateenas n. n. vaheolümpiaaial. Odaviske tunnustamine olümpiaspordina toimus Skandinaavia maade (eeskätt Rootsi) algatusel. Sellest ajast saadik ongi odaviskes valitsenud põhjamaalased.

Olümpiavõitjate resultaadid odaviskes on senistel mängudel olnud järgmised:

1906. a. Ateenas Lemming, Rootsi . . .	53,90 m
1908. a. Londonis Lemming, Rootsi . . .	54,44 m
1912. a. Stokholmis Lemming, Rootsi . . .	60,64 m
1920. a. Antwerpenis Myyrä, Soome . . .	65,78 m
1924. a. Pariisis Myyrä, Soome	62,96 m
1928. a. Amsterdamis Lundqvist, Rootsi . . .	66,60 m

1908. a. heideti oda vabalt — nii kuidas keegi soovis. Kuid Lemming juba tol ajal heitis oda praegusel harilikul viisil — hoides oda keskelt kinni.

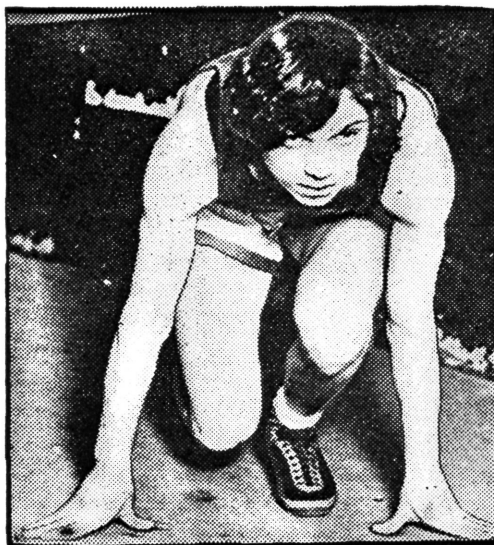
1928. a. saadik tõusis odaviske tase kogu maailmas järsult. Samalalaadne tõus algas 1912. a., mil juba osati valmistada selliseid odasid, mis tõeliselt ka lendasid. Kuid nõudmiste kasvamisega ja tungil võimete „kõrgeima inimliku raja“ saavutamisele resultaadid aina tõusid. Suur osa odaviske resultaadide tõusul kuulub ka odatööstusele. Soomes „O/Y Urheilutarpeita“ valmistab praegu parimaid, n. n. „Worlds record“ odasid. Nende meistriks ses tööstuses on pealegi Matti Järvinen ise. Ligi kakskümmend aastat tagasi, mil algas Jonni Myyrä hülgeaeg, see mees ise valmistas käsitsi endale võistlusodasid.

Varemalt iialgi Soome ei olnud suutnud olümpiamängudele saata nii kõrge tasemega odameeskonna nagu seekord Los Angelesi. Kolmel mehel nende elu senised parimad resultaadid on: Järvisel 74,02, Sippalal 70,02 ja Penttiläl 69,88.

(Järg. 520. lhk.)

Matti Järvinen, Soome, kuldmedalivõitja odaviskes.

Poola ameeriklanna Stella Walsh, poola nimega Stanislaw Walasiewiczowna, võitis naiste 100 m jooksu maailmarekordilise ajaga 11,9.

Paremal: jaapanlane NAMBU, kes Los Angelesis võitis kolmikhüppe uue maailmarekordiga.

MATK PÕHJALASSE

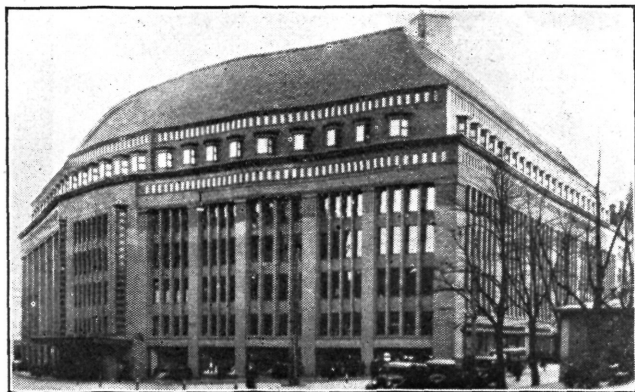
R. Mähar.

Jõudnud tagasi kodumaale pärast 6½-tuhande-kilomeetrilist matka sooritamist, lubatagu järgnevaga kaaslugejatega jagada mälestusi kuuldust-nähtust oma Põhjamaa matkal.

Juunikuul teisel reedel algasin matka aurikul „Ariadne“.

Matka algpäevane ilm ei töotanud just kõige paremat. Möödunud Aegna saarest, kus asub merimärk, mida rahvasuu kutsub „vanamees puhub pudelisse“ (tema sellesarnase hääle pärast), hakkas meri natuke loksuma ja tekitas laineharjale „jäneseid“, mis mõnegi kaasreisija sundis „kalu söötma“. Kuid silmas pidades Tallinna-Helsingi-vahelise matka lühikest kestust toibusid kõik juba enne Helsingisse jõudmist Harmaja tuletorni ja H-gi vahelises skääres. Ja peagi jõuame Helsingi, kus meid lõunasadamas võtab vastu tolliametnike „auvahtkond“, kellele peame oma paunade sisu endi arvates paljastama. Viimane pole aga sugugi tarviline, kuna siin valitsevad teised kombed vastandiks meie omadele. Alistunud vormitaitmisele ja igale meie „kapsikile“ (sumadanile — soome keeles) peale kleepinud „tollivabaduse“ märgi, võime sammuda linna.

Helsingi — puhtaim linn Põhjamail — on viimase 6—7 aasta jooksul õige palju oma piire laiendanud. Uusi elamuud on kerkinud siia-sinna ja pealegi niisugusel määral, et on tekkinud koguni uusi linnaosi. Nii näit. aastat kuus tagasi ulatusid Töölö linnaosas

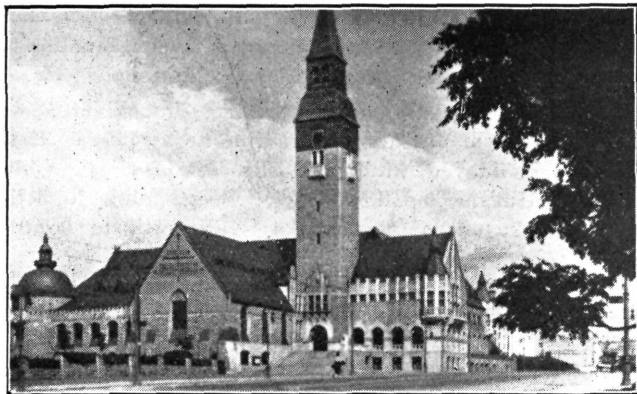
Stockmanni suurkaubamaja

Turu maanteel viimased elamud kuni trammipargini, kuid nüüd on viimasest veel umbes paari kilomeetri kaugusele ehitatud maju, mis palistavad Turu maanteed mõlemalt poolt, varjates Soome kaljumaastiku paljastusi, mis varem olid nähtavad juba eelnimetatud pargi taga. Smuti on ka siselinna kerkinud uusi ehitusi üks kaunim kui teine ja kõik moodsas kastmajade stiilis. Nimetamisväärseist oleks siin vast Stockmanni uus kaubahoone, mis võtab enda alla peagu kogu kvartaali ja millest võib osta asju alates nõöpnõela väärtusest ja lõpetades ei tea millega. Mainimata ei saa jätta aga Soome graniitarhitektuuri suursaavutist eduskuntatalo, mis on ehitatud arhitekt J. S. Sirén'i kavandi järgi 1931. a., kuid vist lõplikult pole veel praegugi valmis, nagu seda näitab eduskuntatalo — parlamendihoone — esine. Imestama paneb siin asjaolu, et ka praegu, kus soomlased oma sõnade järgi põevad rasket majanduskriisi ja iga võõrast kohtlevad teatava kahtlusega (eriti käib see aga eestlaste kohta, keda peetakse kuldvaluuta tõttu mõneks kröösuseks), ikka ehitavad ja ehitavad — näib nagu ei kardakski nad seda, mis meil ehitajate ridades on päevakorraks kerkinud, et majad võivad jääda elaniketühjaks. — Siinsete uusehituste juures, eriti eeslinnades, torkab ka silma soomlaste praktilisus, mida meiegi neilt peaksime õppima, ja nimelt, et uued elamud on ehitatud ilma äriruumideta. Meie karbikülades (Koidu tän. ümbruses ja ka mujalgi) on aga tavaliseks nähtuseks just äriruumide rohkus elumajades ja nende keldreis. Arvatavasti on soomlane võtnud äride suhtes omaks hüüdsõna: „Parem üks ja eeskujuline kui üksteist äbarikku“, ja see on ka silmatorkav igale eestlasele, kes läheb soome ärisse oste tegema. Soome äride, õigemini kaupluste, kohta peab ütleva, et nad on enam-vähem spetsialiseeritud teatud ainete müügiks. Siin, ka küladeski, ei leidu säärast „kirjut rida“ kaupluste riiuleid, nagu seda võime näha meil, kus vankrimäärde tünn on kõrvuti jahukotiga ja soolaheering teeb silmi suhkrule.

Eriti silmatorkav on aga soome ärimähe ja äriteenija viisakus, mis avaldub igakordses tänus. Kaupluses astudes ja endale vajalist küsides saad kohe äriteenija või peremehe naerunäolt omapärase kõlaga „Kiitos!“ (Tänan!). Sama kordub veel mitugi korda

ja ärist lahkudes on jällegi sinu viimseks saatesõnaks „Kiitos!“ — Riivates möödaminnes ärielu, peatun siinkohal ka kaubahindade juures. Praegusel silmapilgul on elu eestlasele Soomes odav. Eriti odavad on tekstiil- ja nahakaubad. Toitainete hinnad on enam-vähem samal tasemel kui meilgi, välja arvatud kuivatatud puuvili ja kohv, viimaste kilohind on Soomes sama mis meil harilikult nõutakse naela eest. Eeltoodud odavus on maksev aga ainult Lõuna-Soome kohta, Lapimaal — Petsamos — on hinnad aga sootuks teised, viimases näiteks maksab piima liiter 3—4 marka Helsingi 1½ marga vastu. Soome uudiskauba — alkoholisaaduste — hinnad on meie omadest aga palju odavamad ja pole ime, kui käesoleval aastal soomlasi enam ei tulnud meie pealinna veetma nädalalõppu „Viro valgega“, vaid eestlasi aga iga laevaga on reisimas Soome, küll tegema sisseoste, küll niisamuti mõnulema.

Mõnulemise võimalusi — kui nende all mõista meil moodi läinud päikese käes pleekimist ja rannakostüümide demonstreerimist — on Helsingis märksa vähem. Ei Hietaniemi liivarand ega Munkkiniemi supelasutus

Rahvumuseumi hoone Helsingis

ole võistlusvõimelised meie Piritaga. Viimase, s. o. Munkkiniemi, liivarand on kunstlik saavutus. Aastat kaheksa tagasi oli seal vaid kaljune kallas ja kaks supelmaja, mis oma ehituslaadilt sarnanesid väga meie Kadrioru ujumismajadele. Nüüd aga võime siin näha üle kolmekümne üksikriietamisruumi, veekarusselli, vee-liumäe ja umbes paarisaja meetri pikkuse liivaranna, millel lebamise eest aga tasu võetakse.

Külastanud kõik Helsingi mõnusused, tuleb rutata siit edasi, et jõuda „pika junaga“ (kiirrongiga) Tur-

Soome Eduskuntatalo — uus parlamendihoone

kusse — õigemini vast Turgu, kust algab õieti põhjamaa matk. Kuigi Helsingi ja Turu vahe on 200 km, kihutab kiirrong selle maa vaid 3 tunni ja 37 minutiga ja nõuab selle sõidu eest 49 marka + 5 marka platskaart (muidugi kolmandas klassis, mis peagu võrdne meie teisele klassile, sest siin on ka kolmanda klassi vagunis istmed teatud määral polsterdatud).

Teekond Turgu viib reisijat läbi hästi haritud põllu- ja karjamaade, mis eestlasele nii mõnestki küljest on huvitavad, eriti seepoolest, et kogu põllupind on siin jaotatud vast kümne meetri laiuseiks ribadeks, milliseid üksteisest eraldavad kitsad kraavid, mis on tarvilised liigvee ärajuhtimiseks, kuna maapind siin, kus kõikjal on aluspõhjaks graniit, ei suuda endasse imeda liigset vett kevadisel ja veerohkeil ajal.

Kuigi Soomemaa seda osa, mis asub Turu-Helsingi raudtee ümbruses, nimetatakse just vanimaks ja parimini viljeldatud alaks, on siingi graniiti külluses. Peagu kogu raudtee on rajatud otse graniitpinnaile ja siin ja seal ronib vedur rühkides üles graniidimäele, et hetk hiljem laskuda viljeldatud orgu. Kus aga graniidimägi on osutunud liialt kõrgeks, seal on raudteetamm raiutud kraavina graniiti ja Skurus poeb raudtee isegi kalju kaisu mõneks minutiks, et võimaldada reisijatele tunnelisõitu. Nii matkates jõuame viimati Salo linnakesse, kus asub suhkrufabrik. Soome ja suhkrupeet ei tahaks nagu hästi sobida, sest meilgi ei annud selle taime kasvatus muid tulemusi kui kohtuprotsesse ja siin, kohal, mis asub meist mõned pügalad põhja pool, kus on valitsemas sagedamad öökülmad ja lühem suvi, valmistatakse suhkrut. Mõistatus! Kuid see lahendub peagi lahkete soome vellede kaasabil — toorained tuuakse välismailt ja töötatakse siin vaid ümber andes tööd ja leiba rahvale ja mitmesuguseid kõrvalsaadusi tehasele. Ka meilgi maksaks seda harrastada.

Peatunud Salos, tarvitseb vaid rongil veel tunnike tukkuda ja olemegi Turus, soome vanimas kultuurlinnas — endises pealinnas.

(Järgneb.)

EESTI ASUNDUSED LÄTIS

9 PÄEVA KÜLALISENA RIIA, ALUKSNE
JA HOPA EESTLASTE KESKEL

Lätis loetakse eestlaste arvu umbes 8000-le. Seega evib Läti eestlaskond Venemaa ja Ühendriikide järele kolmanda koha väliseestlaste peres. Tähtsuse järjekorras peaks Läti eestlasi aga veelgi ettepoole nihutama, kuna nad moodustavad loomuliku ja tähtsa ühendusliiki kahe erineva iseloomuga naaberrahva — Eesti ja Läti — vahel.

Riia eestlaste keskel.

Riias elab eestlasi ligikaudu 3000. Seega on Riia suurem eesti linn kui Paldiski või Tõrva. Tõepoolest polegi Riias harulduseks kuulda tänavail eesti keelt, näha trammis ja puistikes eestikeelsete ajalehtede lugejaid jne.

Kuigi eestlased Riias (ja ka mujal!) on harjunud sellega, et nende omavahelist kõnelust keegi ei taipa, tuleb võtta seda siiski kaunis ettevaatlikult.

Riias viibides avanes mul võimalus osa võtta kohe esimesel päeval Riia Eesti Algkooli Abiturientide Ühingu poolt korraldatud koosviibimisest tänavuaastaste eesti algkooli lõpetajate auks. See, alles paari aasta eest asutatud ühing väärrib tähelepanu teiste vanemate eesti seltside kõrval Riias. Ühingusse on koondunud peamiselt endised Riia eesti algkooli lõpetajad ja endised õpetajad. Seekordist koosviibimist kaunistas Riias läbisõidul Itaaliasse viibiva eesti laulutari pr. Ida A a v - L o o esinemine eesti lauludega.

Riias viibides sain kutse osa võtta põlise seltsitegelase Reinhold Fridolini kahekordse juubeli puhul korraldatud koosviibimisest. See vana tegelane, keda õigusega võib nimetada Riia eestlaste „raudvaraks“, sai äsja 60-aastaseks pühitsedes ühtlasi ka 40-aastase seltsitegevuse juubelit. Vaatamata kõrgele vanadusele on ta tegev praegugi, olles Riia Eesti Harid. ja Ab. Seltsi abiesimeheks.

Samal koosviibimisel oli juhusest vestelda Riia Eesti Hariduse ja Abiandmise Seltsi kauaaegse esimehe hra R. K o p p e l i g a . Riia E. Harid. ja Ab. Selts on suurim, vanim ja jõukaim eesti selts Lätis ja võib-

Riia Eesti Hariduse ja Abiandmise Seltsi maja

olla üldse välispool Eestit. Seltsil on üle 300 liikme ja omab Agenbergis, Laagri tänaval, monumentaalse kuuekordse seltsimaja ja kahekordse puumaja, milles kokku peale saali, lugemistoa, koosolekuruumide veel 62 üürikorterit. Nii on selts majanduslikult igati „haljal oksal“. Puudust tuntakse ainult haritud ja energilisist jõududest ja juhtidest. Seltsi lugupeetud näitejuht härra A. pidi käesoleva aasta alul lahkuma Lätist, kuna talle elamisluba enam ei pikendatud. Samasugune lugu on juhtunud mitmele teisele eesti kodanikule.

Seltsi juhatus on sõlminud hiljuti lepingu tuntud kinoettevõtja Emeljanoviga, kelle käes on mitmed suuremad kinoteatrid Eestis ja Lätis. Lepingu järgi ehitab E. eesti seltsimaja saali ümber kinosaaliks, milline saaks Taga-Daugava linnaosa suurim ja toreidaim. Seltsile maksab E. aastas 10.000 latti (umb. 7200 krooni) üüri. Seejuures jääb seltsile õigus kasutada saali E. v. aastapäeval, seltsi aastapäeval jne., kokku 6 öhtut aasta jooksul.

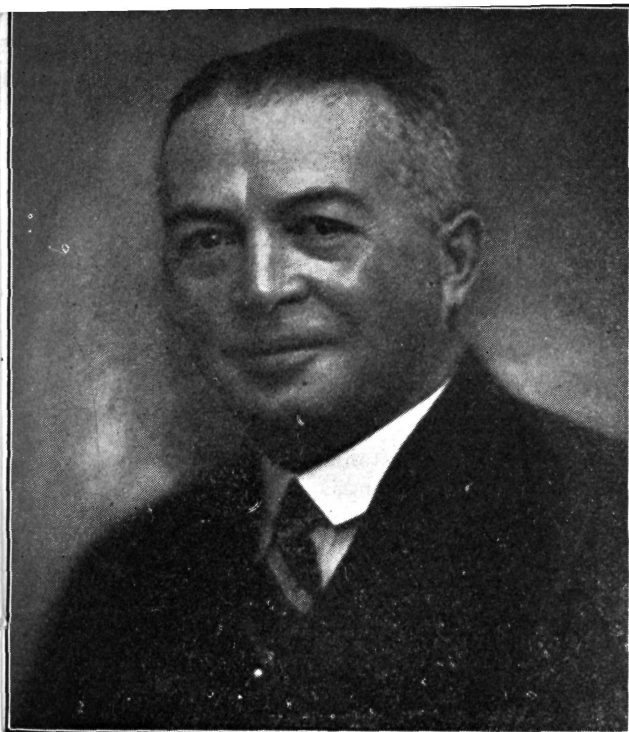
Küsimusele, kas sõidetakse ka juubelilaulupeole Tallinna tuleval aastal, vastati kindla ja sõnaga. Läti eestlasist sõidavad kindlasti Riia eestlased ja võib-olla ka Aluksne omad kooriga. Seega näib juubelilaulupidu kujunevat suurimaks väliseestlaste kohtumiseks.

R. E. Haridusseltsi kooril on juba enamik laulupeo laule õpitud. Koor on praegu üle 50-ne liikme suur.

Võib-olla avaneb ka seltsi alatisel näitetrupil võimalus esineda Tallinnas mõninga etendusega. Mõõdunud suvel Helsingis laulupeo puhul esinemisel said riialased oma „Mikumärdile“ tunnustavad arvustused Soome lehtedelt.

Riia eestlased seisavad suurte juubelite lävel. Vanimaid Riia eesti seltsi, nimelt Riia E. Harid. ja Ab. Selts, saab eeloleval talvel 6. jaanuaril 25-aastaseks. Sel puhul korraldatavaist suurejoonelisist juubelipidustusist palutakse osa võtma esindajaid ka Eestist. Loodetavasti äratab seltsi juubel laialdast tähelepanu ka Eestis, sest omal ajal, enne maailmasõda, elas Riias ligi 30.000 eestlast, kellest enamik on siirdunud tagasi emamaale, olles seotud mälestuste kaudu siiski seltsiga nii või teisiti.

Teise juubilarina võib Riia eesti algkool eeloleval sügisel oktoobrikuus tagasi vaadata 10-aastasele tegevusele ja viljakale järelkasvu soetamisele. Kahjuks

Aukonsul hra Theodor Kirschbaum

UUS LASKEAUHIND KAITSELIIDULE

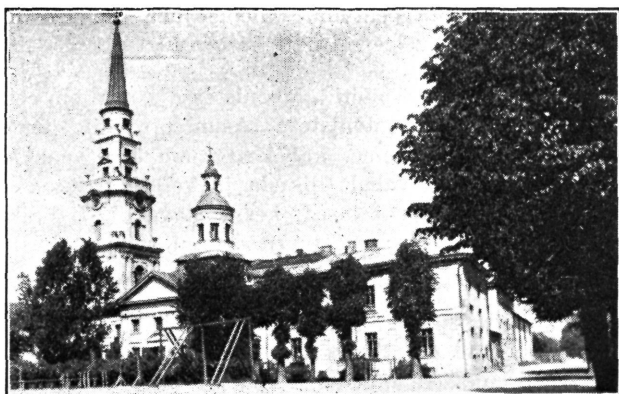
Käesoleva aasta juulikuul lõpupäevil annetas meie aukonsul Nürnbergis Saksamaal, härra kaubandusõunik Theodor Kirschbaum, kaitseleiidule väärtusliku hõbekarika auhinnaks 1932. aasta karikalaskevõistlustele. See on järjekordne rõõmustav nähtus, kus meie kaitseleiid, kes oma lasketasemelt püsivalt järkjärgult nihkub ligemale ja ligemale rahvusvahelisele lasketasapinnale, on rikastunud uue ergutava auhinna võrra lisaks senistele.

Härra konsul Kirschbaum on jõukaimaid suurärimehi Baieris, kes palju kaasa on aidanud Eesti nime tutvustamisele välismaal ja meie kodanike hüvedele Saksamaal.

on kool kannatanud viimaseil aastail tublisti koondamiste all. Lapsi õpib koolis keskmiselt 45—50 õppeaastas. See arv võinuks olla suurem ja ulatuda vähemalt 90—100-le. Vähene lastearv on tingitud asjaolust, et lapsed segaabeludest saadetakse läti, vene, saksa koolidesse. Lastearvu tõstmiseks tuleks luua kontakt Riias elavate soomlastega. Viimaseid elab Riias õige hulgake. Üksikud soome lapsed ongi juba varemni õppinud eesti algkoolis. Soomlasil on ikkagi hõlpsam õppida eesti keelt kui läti või saksa keelt.

Majanduslikult elavad Riia eestlased keskmisel järjel. Enamik Riia eestlasi elab praegugi veel Taga-Daugava linnaosas nagu enne maailmasõdagi. Kindlapiirilisest eesti linnaosast ei saa aga olla enam jutugi. Harva kuulduv eesti keelt ja erakuna vilksatab kustki kingsepp Haug'i ja rätsepp Kõiv'u silt. Hul-

Riia eesti kirik ja algkoolimaja

galiselt töötab eestlasi siinseis suuris tekstiilfabrikuis. Suure protsendi moodustavad ka käsitöölised. Eriti hinnatud on eesti klaverimeistrid ja -hääldajad. Ent leidub ka eestlasist politseinikke, päevapiltnikke, ametnikke igalt alalt, artiste, tantsitäre, üliõpilasi 10 ümber, samuti iseseisvaid kaupmehi, ettevõtjaid ja töös-tureid.

Üldiselt on eestlased Riias hinnatud tööjõud.

Vanemad siinolijad on suutnud end sedavõrd kindlustada, et kriisiperiood neid palju ei puuduta otseselt. Enamik neist on ka läti kodakondsusse astunud. Täbaram on lugu noorematega, kellest mitmed viimaste kitsendavate seaduste tagajärjel on sunnitud lahkuma Lätist. Üldse kohtlevad lätlased välismaalasi karmilt, kuna neil tööpuudus on tublisti suurem kui Eestis, ulatudes möödunud talvel ligi 40.000-le tööta töölisel.

Eestlased Aluksnes (Marienburgis).

Aluksne on suuruselt Riiale järgmine eesti asundus.

Lahkunud sõbralike Riia eestlaste keskel, viiski rong meid Aluksnesse. „Susla“, millel sooritasime selle etapi lõpposa, ilmutas samasugust flegmaatsust ja pikkameelt nagu Eestiski, ainult selle vahega, et konduktor meid kahetunnisel sõiduvahemikul kordagi ei tülitanud piletinõudmisega. Selline tohutu sõbralikkus ja vastutuleikkus reisijate vastu meeldis meile eriliselt, sest olime surmani väsinud. Kahtlemata oleksime ka Aluksne mööda maganud, aga kuna meie „kiirrong“ peatus siin tervelt 40 minutit, juhtus mu

reisikamraad õnneks külge keerama ja ajas mindki üles.

Aluksnel on hulga nimesid. „Aluksne“ on neist värskem. Enamik eestlasi tunneb seda asulat, milline asetseb Haanja Munamäest umbes 35 km. otse lõuna poole, 20 km. kaugusel läti-eesti piirist, Marienburgi nime all. Kohalikud eestlased ja osa lõuna-eestlasi nimetasid teda lihtsalt Alulinnaks.

Selles väikelinnas, mis iseloomult on rohkem Otepää taoline alev kui linn, sillutamata tänavate, kapsamaadega kesklinnas, aga imekauni, saarterikka järvega, elab eestlasi kõigest mõnieteist perekonda. Rohkesti eestlasi elab aga ümberkaudseis valdades. Ainukesel turupäeval nädalas — neljapäeval — võib kuulda ohtralt lopsakat lõnamurdelist eesti juttu. Kõrvuti sisiseva ja hüppelise läti keelega tundus ta siin eriti helisevana, musikaalsena — ja painduvana.

Elatakse siin tavaliselt rühmiti, mitu eesti talu koos. Üldiselt on talud keskmise suurusega. Paistab silma, et nad on korralikumad lätlaste taludest, kuigi eestlased asusid siia 30—40 aastat tagasi maadele, mis lätlaste poolt olid hüljatud tarvitamiskõlbmatuks. Igatahes väärib siinsete eestlaste-talupidajate visa töö täit tunnustust.

Praegu elab aga talumees Lätis samuti surutise all. Piimakilost maksetakse 5 santiimi (3,6 senti), munadest 4 santiimi paar.

Peatusime Aluksnes Eesti Haridusseltsi esimehe härra Tirro talus, mis asetseb ligemale 3 kilomeetrit linnast lõuna poole. Esimees on püstitanud endale verivärske elumaja ja võtab meid selle lävel vastu sõbraliku käepigistusega.

Esimehe T. jutust selgub, et Aluksne eestlaste põnevamaks päevaprobleemiks on seltsimaja püstitamise küsimus. See on juba pikemat aega päevakorral olnud ja jõudnud nüüd arvatavasti otsustavasse staadiumi.

Seltsimaja läheks projekti järgi maksma üle 60.000 lati (umb. 4 milj. senti). Sellest summast on

Aluksne Eesti Seltsi esimehe talu

koos ainult 6000 latti. Eestist on saadud toetust 400.000 sendi ümber. Peale selle on kokku veetud hulk palke ja kive. Puumaterjal ähvardab raiskuda pikaajalise seismise tagajärjel.

Seepärast ongi kohalike tegelaste keskel tekkinud 2 voolu. Ühed nõuavad seltsimaja ehitamise alustamist veel käesoleval aastal, teised pooldavad ehituse edasilükkamist, kuni ehituskapital kasvab veelgi tõhusamaks.

Ka Aluksne eestlased on otsustanud osa võtta juubelilaulupeost eeloleval suvel Tallinnas. Ka koor on olemas. Kes aga puudub, on koorijuht. Kohaliku eesti algkooli 3 õpetajast, kellest 1 (koolijuhataja) saksa soost, pole ükski suutnud või tahtnud sellega toime tulla. Seepärast oli kõikjal esimene küsimus peale teretamist meilegi: „Juhatage, kust saaks koorijuhi, kes viiks meid üldlaulupeole!“ Praegu juhatatakse koori ajutiselt umbkeelne lätlane! Mõeldud suvel tahetud valida eesti koolile eesti soost juhataja, kes ka kompetentne muusika alal, kuid lätlased pole kinnitanud. Samuti sündinud teiskordsel valimisel. Siis määranud lätlased ametisse kohaliku saksa ja eesti koguduse pastori F., kellel aga kohaliku rahva keskel puudub igasugune poolehoid.

Tagasisõit ja peatus Hopas.

Peale selle, kui oleme külastanud eesti kooli, milline kolib sel aastal uutesse ruumidesse, päevapildistanud kirikumõisas eesti leerilapsi, keda mõni üle kümne ja kes kuidagi ei taha tulla pildile, kuna neil ei olevat „vastseid rõivaid sälän“, peale selle, kui oleme aerutanud paadil paar tiiru ümber Aluksne järve ajalooliste varemetega ja lopsakate puudega kaetud saarte, millised meenutavad tahes-tahtmata Pühajärve panoraami, — usaldame end uuesti „susla“ hooleks ja teeme tasast sõrki eesti piiri poole.

Hopas, kus samuti rohkesti eestlasi, peatume lühikest aega, pildistame koolimaja, kus asub ka üksainuke eesti klass, ja jutleme mõne juhusliku eestlasega. Hopas või läti keeli Ape's asub Aluksne Harid. Seltsi osakond. Aja nappus ei võimalda meil siin kauemat aega peatuda. Oleme juba ligi 1½ nädalat teel olnud.

Hopast võtame pileti „Moenistesse“, mis on eesti keeli ära seletatud „Mõniste“. Asunud rongile, teeme lõbusa leiutise: oleme kahekesi ainukesed reisijad rongil, kes võivad vabalt liikuda ja kelle kasutada on tervelt 2 vagunit. Lätlased, kes sõidavad Läti-Valka, peavad istuma läbi Eesti territooriumi sõites lukustatud vaguneis.

Ei möödu tundigi säärast kuninglikku sõitu „erarongis“, kui juba paistavadki Mõniste jaama (ja jaa-maülema) punased katused. Veider! 1½ nädalat liikusime võõral pinnal, aga siiski kogu aeg eestlaste keskel. Neid polegi nii vähe. *Hai.*

TÜRGIMAA — UUSIM RAHVASTELIIDU LIIGE

TÜRKLASTE RAHVUSLIKU ISETADVUSE TÕUS

18. juulil suurenes Rahvasteliit ühe uue liikme võrra. Selleks uueks liikmeks on Türgimaa, kelle elanikud, türklased, kuuluvad soome sugu rahvastega ühisesse turaani tõugu.

Rahvasteliidu asutamisel jäi Türgi sellest eemale. Paistis, et see Ghasi Mustafa Kemal paša poolt uueks loodud riik Euroopast ja kõigist euroopalisest asutisist täieliselt tõmbub eemale, sest ainus maa, millega ta püüdis luua ligemaid suhteid, oli Nõukogude Venemaa. Ka siis veel, kui Türgi esindajad ilmusid võtma osa desarmeerimiskonverentsi ettevalmistava komisjoni töist, toetasid nad seal oma kõnedes alul ikka vaid Moskva vaateid ja Moskva esitusi.

Hiljem nad hakkasid aga orienteeruma ümber, muutudes ajajooksul täiesti iseseisvaks. Ja 18. juulil mitmete riikide esindajailt öeldud südamlikud tervitused näitasid, et Rahvasteliit vaatab oma uuele liikmele kui oodatud ja kõigiti lojaalsele kaastöölisele.

Türgimaa Rahvasteliitu astumise puhul väärivad tähelepanu ja äramärkimist mõningad Ghasilte teostatud reformid, mis on suunatud türklaste rahvusliku iseteadvuse tõstmisele ja arendamisele.

Peatume kõigepealt ühe tähtsa usulise traditsiooni muutmise juures.

Nagu katoliiklasil kõigil mail ühiseks jumalateenistuse keeleks on ladina keel, nii kasutasid ka kõik muhameedlased oma Allahi ees ikka vaid üht keelt, araabia keelt. Kuid käesoleva aasta Ramasani paastu lõpul, suurel Bairami ööl, kostis Aya Sofias araabiakeelse „Allah akbar'i“ asemel esmakordselt türgikeelne „Allah büjükdir“. See oli suur ajalooline pöördepunkt, kus Kemal korraldusel rahva oma keeles lauldi: „Allah on suurim kõigist olevust“. Samal ööl loeti Aya Sofias ka koraani esmakordselt türgi keeles, kuna kogu teenistus raadioteel anti edasi.

Üks inglise ajakirjanik jutustab, et sel ajaloolisel ööl olnud kuulsas mošees rahvast tulvil ja tuhanded pidanud jääma veel ukse taha.

Tulnud küll ette, et mõned uudishimulised läinud pühakotta saabastes, mis muhamediusu kommete järgi on täiesti lubamatu, pühakojas olnud ka kuulda kõvasti rääkimist ja isegi sõnelemist, kuid inglane kinnitab, et pärast seda, kui koraan hiljuti tõlgiti türgi keele ja tehti rahvale kättesaadavaks, olevat usu elu Türgimaal siiski silmanähtavalt tõusnud.

Viimaseil aastail, ütleb nimetatud ajakirjanik, ei võtnud paljud türklased Ramasani paastu üldse enam

Aya Sofia kirik

tõsiselt. Kuid käesoleval aastal hoidusid peagu kõik kuni päikese loojenemiseni suitsetamast tubakat, ja oli jälle harilikuks nähtuseks, et mehed ja naised väljas oma söögipakikesed taskuist esile tõid vaid siis, kui suurtükipauk teatas päikese loojaminekust, või kui nad nägid minarettidel süttimas tulesid. (Ramasani paastu ajal on usklikele muhameedlasile keeldud päikese tõusust kuni loojanguni hoolitseda kehaliste mõnude eest.)

Araabia keeles oli koraan arusaadav vaid vähe-seile õpetlasile; vähem haritud ja täiesti harimatud türklased rahuldusid aga teadmiselega, et see püha raamat on antud otse taevast; ja kui imam oma meloodilisel häälel luges selle värsse, siis kostis see isegi skeptikute kõrvadele Allahi enese häälena. Kuid maailmasõda ja revolutsioonid kutsusid siingi esile teatud pöörde. Imamilt lauldud ja loetud arusaamatute sõnade mõju vähenes; tekkis tarvidus kõigile arusaadava prohveti õpetuse järgi.

Kuid enne koraani arusaadavaks tegemist pidi Ghasi oma kaaskodanikele tegema arusaadavaks ka türgi keele enese.

Juba enne muhamediusu vastuvõtmist olid türklased teatud määral araablaste mõju all. Kuid araabiakeelse koraani kaudu suurenes see mõju veel tunduvalt.

Kui sultan Selim Metsik 1517. aastal vallutas Araabia ja Egiptuse, siis võttis ta endale ka kaliifi (prohveti maapealse asemiku) tiitli, nii et Konstantinoopol Ottomani sultaniriigi pealinna kõrval muutus ka kalifaadi asukohaks. Sellega ühenduses koondus sinna suurel arvul õpetlasi ja teolooge, kes kõik rääkisid vaid araabia keelt.

Araablaste mõju suurenemisega hakkas türgi keele signinema ikka rohkem ja rohkem araabia- kui ka pärsiakeelseid sõnu ja väljendusi. Asi arenes nii kaugele, et araabia ja pärsia keelele muutus täiesti võimatuks

aru saada türgi ilukirjandusest, ametlikest dokumentidest ja isegi ajalehtedest.

19. sajandi keskel tegid mõned türgi kirjanikud ja luuletajad, nagu Šinasi, Namik Kemal ja Zia-paša, katseid anda oma keelele rahvuslikumat ilmet, kuid oma liberaalsete ideede tõttu sattusid nad kõik valitsejate viha alla. Tulemusteta katseid selles suunas jätkati veel Abdul Hamidi valitsemise ajal.

Pärast 1908. aasta revolutsiooni asusid türgi kirjakeelt uuendama ja lihtsustama noor-türgi kirjanikud, aga ka nende edu polnud kuigi suur. Jõudsamini hakkas asi liikuma alles vabariigi päevil, kui sellele käed külge panid praegused Angora võimumehed.

Kalifaadi ärakaotamine ja vaimulike asjade ilmalikest lahutamine tegi araabia keele oskamise tarbetuks ja Kemal kuulutas välja, et türklased peavad enestelt raputama maha kõik Araabia ja Pärsia mõjud. Ta hakkas propageerima ainult türgi sõnade ja türgi kõnevormide tarvitamist, ja nõudis, et tarvilised muudatused teostataks ka türgi keele õpetamisel koolides. Kutsuti kokku erikomisjon türgi entsüklopeedia koostamiseks, milles nüüd esineb suurel arvul türgi sõnu ja väljendusi, mis ajajooksul kirjakeeles kasutamisest täieliselt kõrvale olid jäänud.

Tänapäeva türgi ajalehist võib näha, milline suur muudatus seal kirjakeele alal läbi on viidud. Vana sultaniriigiaegne stiil oma lõpmatuseni ulatuvate perioodidega on kadunud; selle asemel on tarvitamisel lühidad ja selged laused, kus esinevad vaid puht türgi sõnad. Sellistena on ajalehed ja uus kirjandus nüüd loetavad ja arusaadavad isegi vähese haridusega türklastele.

Oma kaaskodanike rahvusliku iseteadvuse tõsta püüdmisel on julge reformaator oma uuendustega tunginud isegi ajaloo alale.

Türgi ajalugu oli seni Otomani sultaniriigi ajalugu ja algas peale Osmaniga. Sellele eelnev ajajärk

loeti muhamediusu kasvamise ajastuks. Muhamediusu ajalugu oli aga peamiselt araabia kaliifide ajalugu.

Nüüd on Kemal loonud hoopis teissuguse vaate. Ta väidab, et Osmanite võimulolek moodustas vaid ühe episoodi türgi rassi aarenemisloos, mille algus ulatub tagasi eelajalukku.

Tema teooria järgi olid türklasteks juba hittitid, kes ajaloos on mainitud esimestena Väike-Aasia elanikena. Samuti olid türklasteks ka pelasgid, greeklaste eisiisad või eelkäijad.

Esimestena Balkanile asuma jäänud rahvaist olid türgi päritolust või vähemalt türklastega suguluses sküüdid ja slaavid.

Hiinaga peetud sõja tulemusena tekkisid Kesk-Aasias vana- ja keskaja suured Türki impeeriumid, millede valitsejad, Attila, Džingiskhaan ja Timur, omal ajal värisema panid kogu Euroopa.

Üks Seljuki-nimeline Türki suguharu jäi asuma Väike-Aasiasse ja vallutas Togrul Begi valitsemise ajal, umbes 1050. aasta paiku, Bagdadi.

Nii olid siis Osmani või Ottomani türklasted, ütleb Kemal, kõige hilisemad kohaletulijad ja kohaleasujad. Kuigi nad esimeste sultanite valitsuse all saatsid korda suuri tegusid, polnud nad siiski mõni uus rass, vaid ainult üks suguharu kaua aega varem Väike-Aasiasse asunud türgi rassist.

Kemal-paša poolt moodustatud sellekohane komisjon on nüüd annud juba välja mitu raamatut, mis on ametlikeks aluseiks uue orientatsiooniga ajaloo õpetamisel koolides.

Nagu eelnevast näha, püüab Angora võimumees türklasti kõigil aladel vabastada võõraist mõjudest. Türki rahva tuleviku ülesehitamisel ta on oma teenistusse rakendanud isegi ajaloo. Vastavalt ümberorienteeritud ajalugu peab Ghasi kaaskodanikele sisendama hoogsust ja jõudu, näidates neile türgi rassi suurst ja vägevust minevikus. Joter.

Spordi suurparaadilt Los Angelesis

(Algus lhk. 513)

Kolm inimest maakeral — kaks soomlast ja üks rootslane — on oda heitnud üle 70 m. Kas tuleb neljandaks eestlane, A. Klumbergi järglane G. Sule?

3. 100 meetrit 5-e sekundiga.

Jaapanlased ja neegrid (viimased küll mitte oma rahvusriigi edustajatena) olid Los Angelesi mängudel palju edukamad kui varemalt. Sel puhul ei ole aga õige öelda, nagu oleksid jaapanlased ja neegrid, s. t. mitte-valged, spordi alal valgetest üldiselt ees. Seda kaugeltki mitte. On öelda, et jaapanlased ja neegrid on spordi alal jõudnud tõusta nii kõrgele tasemele, et suudavad valgetega konkureerida ja üksikutel aladel võitagi. Kollaste ja mustade hegemooniast valgete suhtes oldi Los Angelesis veel küllalt, et mitte öelda liig kaugel.

Kõige rabavamalt mõjuvad Los Angelesi mängud oma resultaatidega. Ja seda ka neisse, kelle sporditundmine on ainult pinnapealne. Kuid asjatundjamaatega võib lugu olla tunduvalt halvem: uued olümpiaresultaadid oma pöörasusse tõusnud kõrgusega on ajanud otsekuigi segi arusaamise, on pihustanud need senised resultaadid, mida hinnati kui kindlaid ja vankumatuid.

Tuleb küsida sügavalt totra tõsidusega: kus on inimvõimete piir — kas näiteks 100 m jooksus 9 sek., kolmikhüppes 16 m, odaviskes 80 m? Või tuleb koguni nii, et tulevikus mõnedel kaugematel olümpiamängudel kuuli tõugatakse 20 m, oda heidetakse 100 m ja 100 m joostakse 5-e sekundiga...

Toomas Kivi.

Eks juba nii ole need maailma asjad seatud loomisest saadik, et inimene õpib niikaua kui elab. Et oled küll vana mees, habe suus ja puha ja arvad küll, et no nüüd on need maailma krutskud ja kriukad sul selged nagu vesi, aga seal tuleb järsku sihuke plaks, et juhtub niisugune asi ette, millest pole kuulnud kogu oma eluaja kestes ja mille juures ei oska mitte määdkida lausuda. Sedagi tarkust tuleb mõnel kaua õppida enne, kui see klaariks ja selgeks saab, justament nagu minulgi, kes ma pole kaugeltki enam poisike, sest egas meest, kel oma aastat nelikümmendkaks selja taga, enam keegi tihka kutsuda poisikeseks ega piimahabemeks. Aga see aeg on juba, sinder, sihuke, et sa täna ei või teada, mida toob seesinane homme päev ja kuidas lähevad need lood sellesinatse halli taeva all.

Hakkas see asi peale siis, kui meie külla asutati kaitseliit. Poisid tulid kokku, tegid koosolekuid ja puha ja vanadki mehed asusid asja juure. Ja siis tehti pidusid ja asju ja kõik vaatasid, et see kaitseliit, kuramus, on ikka üks kole vahva asi. Ja siis muudkui hakati püssilaskmise võistlusi korraldama. Poisid mujal ei seisnudki kui lasketiirul ja õhtuti Sibavere küla-tagune lepik muudkui kajas püssipaukudest. Siis hakkasid poisisindrid käima veel jumal teab kus võistlustel ja varsti olid teistel maailmatu uhked märgid rinnas, ikka esilaskurid ja puha või mis nad olid.

Aga minuga, armsad sõbrad ja tuttavad, on sihuke naljakas lugu, et ei ma oma elus veel ole püssi kätte saanud. Olin küll vene kroonu ajal sõjas ja alles hulk aega pärast sõja lõppu sain kodumaale, aga see püssivirtsuht jäi minust tundmata ja õppimata. Vaat oli see nii, et kord lapsepõlves juhtusin endal kiiniga poole väikest sõrme maha rauma ja siis vene kroonu ei pannud mind püssi alla, aga, sinder, valget piletit kah ei annud. Kolasin läbi kõik Peremõslid ja Karpaadid ja puha, kuni ükskord austerlased ja sakslased meid piirasid ümber ja kogu kompanii nagu hanekarja ajasid endale vangi. Ja ei saanudki ma sealt tulema enne, kui sõda oli puhta läbi, vabadussõdagi lõppemas ja nii ma asusin jälle oma kallisse kodukohta, ikka sinnasamasse Sibavere külla, kus olen ma sündinud ja kasvanud ja kus ma ükskord surengi, kui jumal elu ja tervist annab. Sedasi.

Ega mul selle kaitseliiduga vähe tegemist olnud. Olin nii pool siketääri seal ja kui tuli mõne peenema kirjatöö tegemine, siis ikka mina need asjad seal jutti ajasin, nagu aruanded ja muud sihukesed värgid. Ega

ole ametil ega kellelgi viga, aga nüüd viimasel ajal nad seal mu elu on hakanud kibedaks tegema. Ega nüüd seda, et norivad või nii, seda ei ole, sest kogu eluaja ma olen oma meestega ikka hästi läbi saanud, aga nii — vahel kipuvad teised mind, vanameest, narrima vähekesse. See oli alles paar nädalat tagasi, kui Tõnaru Joosep, seesamune koolipoisinatt, tuli laskevõistluselt ja muudkui kukkus mind narrima, et kuule, Kustas, sa ka nagu vana ja kange mees ja et kuidas sa veel pole saanud ühtki laskurikraadi kätte. Näe Metsavahi Mihkel tehti mineval pühapäeval esikütiks ja sina oled veel puhta ilma. Sa pole kordki laskeharjutusel käinud, kuidas sa ikka lepid sellega.

Ja eks teised saanud sellest ka südant ja nii nad haukusid mu kallal nagu kutsikakari. Ikka et Kustas ja Kustas, miks sina ei lase — püssigi sul pole välja võetud, kuigi sa aupärast meie kilda kuulud ja ajad neid peenemaid asjaajamisi.

Seletasin küll, et oh mis nüüd mina, vanamees, enam, et las see olla ikka nagu noorte asi, et neil nagu enam lusti tõmmata, aga siis Metsavahi Mihkel sõnas vastu, et ei ole see kedagi nii, et noorte asi. Et kui juhtub tulema kord nii, et läheb raginaks, ükstapuhas siis kas piiritaguste punastega või landesvääriga, et siis on vaja igamehe abi. Et ega siis saa vaadata sellele, kes vana või kes noor, vaid igamees peab püssi kätte võtma ja vaenlasele vastu tõttama.

Ega nüüd, kuramus, seal midagi polnud valeks ajada ja seepärast mu tuju nii pagana sandiks läks, et otsustasin jalamaid selle püssivirtsuhti selgeks õppida ja nii ma läksingi minema öeldes: „No oodake, oodake te, poisid. Las tuleb teil siin see järgmine võidulaskmine, küllap siis vana Kustas ka näitab, kuidas tinauba peab lendama.“

Tõtt öeldes oli mul koju minnes mõte, et kohe hommepäev lähen võtan endale püssi ja kukun harjutama sedasinast laskevirtsuhti, aga kui koju sain, siis oli seal ees külaline — va' Seapa Aadu, mu kälimees, ja siis me kahekesi mõnusat külajuttu kukkusime vestma ja nii see püssiasi mul meelest läks ja jäigi.

Ühel hommikul, see oli õkva mineval pühapäeval, juba kell viis kuulen, et üks taob mu kambriakna peale. Kargasin voodist välja ja mõtlesin, et kes sinder see peaks olema kallil pühapäeva hommikul teisi üles ajamas, ja nii kui akna juure sain, nii nägin, et terve trobikond mehi oli akna taga. Seal oli Metsavahi Mih-

kel ja Tõnaru Joosep ja veel neli meest, kõigil püssid seljas ja padrunikotid ümber kõhu.

„Hõi, Kustas, no misasja sa magad! Eks tee nüüd ruttu, muidu jääme laskmisele hiljaks.“

„Kuidas? Laskmisele? Mes laskmisele?“ pomisesin ma vastu, sest oli mul puha meelest läinud see asjandus.

„No, eks lasketiirule püssilaskmisele ikka,“ sähvas Tõnaru poiss naerdes vastu. „Eks sa, Kustas, mäleta ise, kui minevakord seda laskmise asja rääkisime, et küll ma teinekord lasen, oodake te, poisid, ütlesid. Nüüd me sulle järele tulime, sest täna on meie rühmal laskmine.“

Oi, sa tuline jutt, kus mul siis käis läbi selgroo niisuke kuum juga, nagu oleks keegi keeva vett üle turja valanud. Õigus, sinder, lubasin jah sihukest asja teha ja nüüd olin ma selle puha ära unustanud. No, mis nüüd saab?

„No, Kustas, Kustas, tee ruttu, ega sa ometi oma sõnu sööma ei hakka,“ põristas Metsavahi Mihkelgi akna tagant ja siis mulle sai selgeks, et ei nüüd enam midagi ole teha, kui pole tahtmist eluajaks jääda teiste külanooremate naerualuseks. Aga siiski arvasin, et ehk saab veel kuidagi sellest korrast mööda, otsekohe täna õhtul võtan püssi ja teen pisikesed proovid, aga kus sa sellega. Ei need sindrinahad lasknud mul midagi öelda. Muudkui et tule kaasa, ja tule kaasa ja nii ei jäänudki mul muud üle kui tõmbasin püksid jalga, säärikud peale, pintsaku selga ja vantsisingi välja teiste manu.

Kui nad küsisid, et kuule, Kustas, kus kohal siis see sinu püss on, siis käis mu peast küll lootusekiireke läbi ja ma ütlesin, et, kulla sõbrad, püssi pole mul praegu kodus, rikkusin teise veidi ära ja praegu on alevi meh-

haaniku juures parandada, aga ei see aidanud midagi. „Pole viga,“ ütlesid poisid. „Võid Mihkli remingtoniga paugutada, tal maailmatuhea püss ja täpsusmoonagi võid temalt saada, kui just rekordi tahad välja lasta või otsemaid kütiklassi ennast rihtida.“ Ja seda öeldes itsitasid nad ise nagu kurjadvaimud, sest ega's see, et ma elu sees suuremat tegemist pole teinud püssiga, küla-poistelgi olnud teadmata. Ja see, kuramus, hakkas mu hinge täitma. Oli ju küll alul kavatsus lihtsalt plehku panna, sest ära ikka lase, kui sa kunagi õieti püssi käes pole pidanud, aga nüüd hakkas süda hirmsasti trotsima. Ah, teie, piimahabemed, teie, poisinokad, arvate, et saate nüüd vana Jaagupsoni Kustast nõökida? No, tuline kuramus, seda ei ole. Seda ei ole, pigistasin ma endamisi läbi hammaste ja nii me läksime lasketiirule.

Anti siis mulle seal püss kätte, sihuke imelik, tõnt-sakas riistapuu ja viskasin ma siis ennast maoli maha sinnasamasse joone taha, kus teisedki olid reas. Viis padrunit võtsin taskust välja ja mõtlesin, et mis see püssiasjandus siis ikka ära ei ole, aga kui seda värki ikka takseerisin ja takseerisin, siis, ausõna, päris külm higi hakkas tilkuma otsa eest ja krae vahelt. Küll

mugisin ja mugisin selle püssi kallal, aga jumala eest mitte kustki ei leidnud kohta, kust see sindrima padrun oleks sisse mahtunud. Tõnaru Joosep, sindrinahk, aga passis seljataga ja muudkui kihistas naeru. „Sul, Kustas,“ ütles ta, „see inglise vintpüssivärk vist pole selge. Noojah, eks sa ole seal Peremõšli all selle vene vintovkaga õiendanud. Säh, siin on sul vintovka ja laetud kah ja puha. Aga seda ma sulle ütlen, pööra ots ikka märklaua kanti, kui trehavad laskma.“

Võtsin siis selle vene püssi, mis Joosep mulle kätte pistis, ja siis kuulsin, kuidas mu selja taga Joosep ja Jaaguaru vanamees vedasid kihla. Joosep ütles, et kui

Jaagupsoni Kustas saab ühegi kuuli märklaua külge, siis tema teeb Jaaguaru vanamehele terve korvi õlut välja. Ja et kui ma ei saa, siis Jaaguaru vanamees tehku temale. Nii nad seal kihistasid ja mul tuline viha kargas südamesse. Sain aru, et nüüd nad siin mu nii narriks teevad, et kas või ära mine pärast laskmist kojugi.

Oli see püss mul siis käes ja vahtisin ma teda igast küljest ja Joosep kõrval itsitas ja muudkui seletas, et vaata, Kustas, seal, see esimene on sinu märklaud. Pöörasingi püssiotsa sinna poole ja tegin nagu sihiksin, ise aga kirusin endamisi, miks ma, vana mees, nii rumal olen, et pole veel seda püssilaskmise-asjandust ära viitsinud õppida.

Juba hakatigi tulistama. Mu kõrval mees andis juba särtsu ära ja teisel pool tuli kah pauk. Ja siis mõtlesin, et olgu mis on, katsume ühe paugu välja lasta, tulgu mis tuleb. See püssisinder on sihuke asi, et ega tal ole palju kohti, kust kinni võtta. Ühe käega hoidsin ikka eestpoolt, nagu nägin kõrvalmeest tegevad, ja teist kätt parajasti ajasin sinna rõngasse, et hakata sihtima, kui käsi veidi libises ja ühe tila taha jäi kinni. Ei jõudnud silmi kinni pigistadagi, kui käis maailmatu kõmakas, püssilaad lõi mulle sihukese obaduse mööda palet, et silmist kargas välja sädemeid, ja püssiotsast käis välja tule- ja suitsujuga. Joosep ja teised hakkasid naerma nagu kurjadvaimud. Metsavahi Mihkel karjus: näidata! ja siis jooksis Sisaski Peeter kivi tagant välja ja märklaudu tuhnima. Kõik pidasid hinge kinni ja siis oli kuulda, kuidas Peeter karjus: Rabakukk — seitse ülal.

Siis läks ta mu kõrvalmehe märklaua juure ja ütles:

Meigas — neli paremal.

Meigas mu kõrval morsitas mokki ja Joosep lausus ninatargalt: „Sa, Meigas, võta veidi vasemale, tead küll, et päike paistab paremalt.“

Aga selle ajaga Sisaski Peeter oli juba minu märklaua juures, uuris ja takseeris seal hulk aega, ja siis lausus õige kõvasti:

Jaagupson — kümme keskel.

Ah sa mu tuline jutt, no seda oleks olnud väärt

näha, mis siis juhtus. Tõnaru Joosep jäi kõssi kui katkine lõõts, suugi ammuli peas, ja ega ükski teinegi sõna suust saanud. Siis aga Jaaguaru vanamees mühatas naerma ja lausus: „Noh, Tõnaru mees, läki õlled järele.“

Mina aga kasutasin juhust, tõusin maast üles, patutasin Tõnaru poisile õlale ja ütlesin noomivalt:

„Jah, kallid poja. Olgu see sulle ja ka teistele õpetuseks. Ei maksa kunagi vanemat meest hakata narrima ega temaga kiusu ajama. See ei ole ilus. Kui sa arvadki, et see vanem mees on mõne asja poolest sinust taga, ära siis seda kohe nii kellama hakka. Ja seda ma ütlen sulle veel: ära minusuguste peenikeste poistega tule maid jagama. Ole ikka enne ise Karpaatides ja Peremõõli all ja tule alles siis vanu mehi narrima.“

Nii mina laususin ja otsemaid koju läksin, endal hirm südames, et ehk kutsuvad, sindrid, veel tagasi ja panevad uuesti laskma.

Aga ei tulnud. Küllap vist olid nii ehmunud ja üllatunud. Nii ma ikka auga lasketiirult sain ära tulla ja vähemalt seks korraks enda olin päästnud.

Kus teisel päeval oli külas jutt lahti, et no on ikka pagana mees, see Jaagupsoni Kustas. Et ega tema ei kelgi ega suurusta, et ta üht või teist oskab. Et näe, teised kah lasevad ja kui mõne paugu pihta saavad, siis kohe suured asjamehed, tärnid rinnas ja kõik, aga näe kus Kustas: laseb kõigist paremini, iga sumaka otsekohe südamesse põrutab, aga ei tema kuski kipu võistlema.

See jutt mu südame pani küll veidi kipitama, sest ei mina nende liiki kuulu, kes teenimata kiitust endale hea lasevad maitsta, aga mis seal ikka teha. Mõtlesin neid asju küll iga kanti ja ega olnudki mul muud teha kui seda, mis tegin. Tõin endale püssi ja nüüd iga päev harjutan hoolsasti. Mine tea — ehk tuleb kord vaja tõepoolest mõne vaenlasejõuga või muidu kokku minna ja siis on hea püss tubli mehe käes alati tere-tulnud. Ja kuigi ma seni polnud püssilaskmisega tegelnud ja alles nüüd, vanas eas, seda hakkasin tegema, kas ma siis seepärast pole tubli mees või mis?

Eesti 9752 Soome 10115 vastu

(Algus 511. lhk.)

Maadevõistluse „põhiseaduses“ oli veel punkt, mille järgi Helsingis võistluste järele tuli tõmmata loosi, missugune maa tuleval aastal, kui võistlus peetakse ühisel laskerajal, korraldab võistluse. Laskurite õhtusel koosviibimisel president Svinhufvud tõmbas loosi ja see langes — Eesti peale. Seega tuleval aastal mõlemal meeskonnal tuleb oma võimeid näidata Tallinnas, Mustamäe laskerajal. Samas toimub muidugi siis ka uus maadevõistlus laskmises väikekalibrilisest püssist, mille kohta Helsingis juba alustati läbirääkimisi.

Algus kõige tihedamale koostööle Eesti ja Soome laskurorganisatsioonide vahel on tehtud ja esimene võistlus on võisteldud. Seekord kaotasime meie. Loodame aga, et järgmistel võistlustel vahemaa meie ja

soome meeskonna vahel juba tublisti väheneb. Noored oleme veel, aga me oskame ka õppida.

Õpitud aga on sellest võistlusest palju. Ja mitte vähe ei ole meie teadmiste ja kogemuste juure liisanud see nädalane ringreis Skoha ja riigi relva- ja padrunitehastes, mis kaitseväge asutused ja Skoha juhatus nii soomeliselt lahkesti võimaldasid kolonel Sternbeckile. Sel reisil sai näha paljugi, milles peitub soome laskurite edu saladus. Olgu siin kohal öeldud suur aitäh selle reisi võimaldamise ja selle südamliku ja hiilgava vastuvõtu eest, mis meie laskurpere esindajale sel reisil sai osaks.

Nägemiseni tuleval aastal Mustamäel!

—ck.

Kaitseliidu töö ja elu

Naiskodukaitse kaitseliidu laagris

Nüüd, millal on lõpnud suvine hooaeg kaitseliidu töös, pole huvita heita pilk naiskodukaitse osavõtule sest tööst.

Juunikuu täiesti, eriti viimne pool, ja juuli esimene pool kujuneb igal aastal naiskodukaitsele väga töörohkeks. Eriti pühapäevad. Pühapäevad on eriti tähtsad kaitseliidu töös ja sesse organisatsiooni kuuluvail mehil kui ka naisil pole harilikult ühtki vaba pühapäeva, vaid siis peab kandma seltskonnatöö „rasket koormat“. Laagreid korraldavad malevkonnad ja malevad, vastavalt kujuneb ka naiskodukaitse kas jaoskondade või kogu ringkonna osavõtt laagrist. Naiskodukaitse õlul lasub siis toitlustamine ja sanitaarabi. Raskem on kindlasti toitlustamine ja see nõuab naiskodukaitse suurt hoolt ja jõudu. Kuid laagrisse tuleb tavaliselt rohkem naisi kui neid tarvis on just otsest tööde juure ja sageli on tundunud siis, et osa naisi on nagu kohustusteta ja tuleb laagrisse rohkem lõbu pärast. See nähtus on tekitanud mõnikord vale arusaamisi naiste tööst kaitseliidu laagreis. Aga töö õpetab ajajooksul ise. On vajaline, et ka naiskodukaitsejate töö laagreis oleks kavakindel. Rõõmustaval viisil on säärane arusaamine juba läbi löönud. Nii võib jälgida sarnast kavakindlat tööd Viru- ja Tartumaa laagreis, millest nende ridade kirjutajal oli juhus võtta osa.

Kuna naiskodukaitse Viru ringkonna laagri tegevuskava on käepärast, siis pole üleaarne tutvuda sellega lugejail.

I

24. juunil.

Laagri ettevalmistustööd.

25. juunil.

- Kl. 0130—0800 — kogunemine laagriplatsile ja asukohtade võtmine.
„ 0800—0900 — ülesannete jaotus.
„ 0900—0930 — laagri avamine ja lipu tõstmine.
„ 0900—1030 — lõuna ettevalmistused (ühised).
„ 1030—1200 — loeng samariitlaste ülesannetest ja praktilised tööd.
„ 1200—1400 — lõunavaheaeg.
„ 1400—1600 — kodutütarde organiseerimisest (loeng).
„ 1600—1800 — võimlemine ja lauluharjutused.
„ 1800—1900 — gaasikaitse (loeng).
„ 1900—2000 — õhtusöök.
„ 2000—2130 — vaba aeg.
„ 2130—2200 — loendus, palve, lipu langetamine.
„ 2200—2400 — laagriõhtu.
„ 2400 — öine rahu.

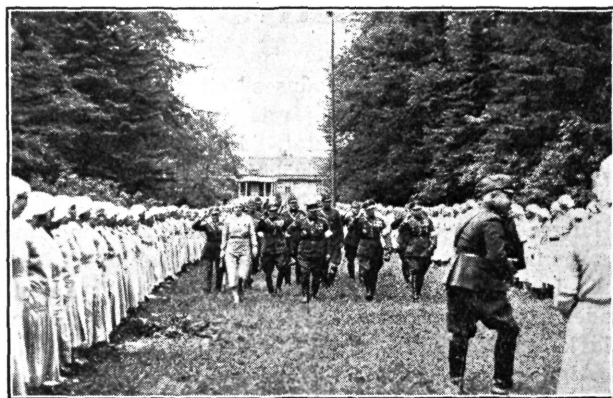
26. juunil.

- Kl. 0500—0630 — tõus, pesemine ja hommikueine.
„ 0630—0700 — lipu tõstmine ja korraldusi.
„ 0700—0900 — jalutuskäik ja mängud.
„ 0900—1000 — naiskodukaitse ülesandeid (loeng).
„ 1000—1100 — distsipliin ja kodukord.
„ 1100—1200 — vaba aeg.
„ 1200—1300 — lõuna.
„ 1300—1500 — maleva ja noorkotkaste esinemine laagri ja seltskonna ees. Soovsõnu.
„ 1500 — laagri koristamine ja lõpetatuks kuulutamine ühes lipu langetamisega.

Märkus: Igal naiskodukaitsejal tuleb laagri kestusel teatud aeg võtta osa toimekonnast. Lähema kava selle kohta ja järjekorra teeb teatavaks laagrihommikul ringkonna toituspealik.

Naiskodukaitse töökava oli kokkukõlastatud kaitseliidu töökavaga, seetõttu olid näiteks lipu tõstmine ja langetamine, lõunavaheajad jne. üheaegsed.

Samuti oli jaotatud päevatöö Tartumaa ringkonna laagris Vapramäel. Peab tunnistama, et mõlemas laagris oli naiste töö korraldatud hästi ja eeskujulikult ja kava teostati täpsalt. Tööjaotus oli täieline, igapähe oli oma ülesanne teatud ajal, nii pealikuil kui ka töötajail. Kui sarnaselt areneb naiskodukaitse tegevus laagris, siis areneb ta jõudsasti ja tagajärjekalt, kasvatab distsipliini ja soovib igaüht, ka neid, kes seni on vaadanud väikese üleoluga naiskodukaitsele ja ta tööle kaitseliidu laagreis, suhtuma temale täielise austuse ja lugupidamisega. Nii on osavõtt laagritöist naiskodukaitsejatele tõelisiks töö- ja ka rõõmupäeviks, ühiseiks kogunemisiks, millal ammutatakse värskust ja hoogu edaspidiseks tegevuseks.

Kaitseliidu juhid ja poola külalised naiskodukaitse Viru laagris